NV Economische Impuls Zeeland

Jaarverslag 2016

Dit is een printversie van ons digitale jaarverslag, kijk voor het officiële jaarverslag op:

http://jaarverslag.impulszeeland.nl/2016

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Invest in Zeeland	4
3. Innovatiefinanciering	8
4. Circulaire economie	16
5. Smart Delta Resources	24
6. Vrijetijdseconomie	26
7. Logistiek en Maintenance	33
8. Gezondheidseconomie	38
9. Toelichting jaarrekening	41

1. Voorwoord

Samen met het Zeeuwse bedrijfsleven zet Impuls zich in voor het versterken van de Zeeuwse economie. Afgelopen jaar is het rapport van de Commissie Balkenende verschenen, waarin wordt geconcludeerd dat Zeeland een sterke economie heeft, maar ook een aantal grote uitdagingen. In het rapport wordt benadrukt dat tijden van onderzoeken en plannen voorbij zijn, maar dat er nu door nog betere samenwerking met buurregio's tot uitvoering moet worden gekomen.

Wij vinden het belangrijk om het gesprek aan te gaan met startende en groeiende innovatieve bedrijven in Zeeland. Het cluster Innovatiefinanciering is een samenwerking tussen DOK41, InnoGo!, Stichting ZIGZAG, Zeeuws Participatiefonds en het Zeeuws Investeringsfonds. Startende ondernemers en gevestigde innovatieve ondernemers krijgen hier verschillende vormen van ondersteuning, afhankelijk van de fase waar de onderneming zich bevindt. In 2016 is met ruim honderd ondernemers gesproken.

De promotie- en aquisitietak Invest in Zeeland heeft in 2016 aansprekende resultaten geboekt. Een goed voorbeeld hiervan is de vestiging van Kingfish Zeeland, het grootste indoor viskweekbassin van Europa bij Colijnsplaat. En de huisvesting van Alternate, een Duits e-commercebedrijf met ambitieuze groeiplannen, op Tholen. Kwantitatief is 2016 niet volledig in lijn met voorgaande jaren afgesloten. Vier reeds bevestigde investeringsprojecten werden om uiteenlopende redenen uitgesteld. Desondanks heeft Invest in Zeeland tien bedrijven kunnen ondersteunen bij hun vestiging in Zeeland. Deze bedrijven brengen gezamenlijk een te verwachten aantal van 138 arbeidsplaatsen (prognose van derde jaar van vestiging) met zich mee.

Business Development is een belangrijk onderdeel van Impuls. Wij zijn betrokken bij een groot aantal innovatieve projecten op het gebied van circulaire economie, logistiek en maintenance, vrijetijdseconomie en gezondheidseconomie. Een voorbeeld van een circulair project is de verbouwing van de Kinder- en Jeugdkliniek van Emergis. Het unieke hieraan is dat het gebouw wordt ontworpen op basis van de materialen en producten die uit het slopen Rijkswaterstaatkantoor in Terneuzen komen.

Smart Delta Resources kon in 2016 een succes aankondigen in de vorm van een Green Deal voor de waterstofuitwisseling tussen DOW, Yara en ICL-IP. Dit is een schoolvoorbeeld voor industriële symbiose.

Met het project bundelen lading boekte Zeeland Connect succes met het de totstandkoming van de samenwerking tussen een aantal verladers in de uiensector. Doordat meerdere partijen hun exportvolume voortaan via Vlissingen aanbieden is door Zeeland Seaports een lijndienst van CMA-CGM op Afrika aangetrokken. Dit heeft geleid tot een drastische reductie van het aantal kilometers via de weg.

Het cluster Vrijetijdseconomie heeft in 2016 met het Kenniscentrum Kusttoerisme zeven innovatiebijeenkomsten gehouden met ondernemers uit verschillende recreatieve sectoren. Hierin is gezamenlijk nagedacht over specifieke innovatie-opgaven per sector. Vanuit deze bijeenkomsten zijn innovatievragen en thema's gedefinieerd voor het Aanjaagprogramma Innovatie. De eerste vijf Innovatievouchers verblijfsrecreatie zijn inmiddels verstrekt.

De Zeeuwse Huiskamer, het project dat antwoorden zoekt om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, heeft het afgelopen jaar een aantal goede resultaten geboekt. Zo is het deelproject Overleven met Kanker afgerond en zijn er nieuwe huiskamers geopend in de gemeenten Breskens en Middelburg.

Ook in 2017 zijn we actief aan de slag. Zo gaan we in dit jaar de eerste concrete vruchten plukken van de Rijksbijdrage in het kader van het rapport van de Commissie Balkenende.

Dit is slechts een kleine greep uit de projecten waar Impuls zich mee bezig houdt. Lees in dit jaarverslag meer over alle projecten waar wij ons in 2016 voor hebben ingezet.

Dick ten Voorde,
Algemeen Directeur

2. Invest in Zeeland

In 2016 heeft Invest in Zeeland kritisch gekeken naar de koers en haar werkzaamheden. Deze zogenaamde strategische heroriëntatie kwam voort uit de wens meer focus aan de brengen in de activiteiten, om zodoende de slagkracht en het rendement van het cluster te vergroten.
Uit een eerste analyse kwam naar voren dat meer dan de helft van de tijd werd besteed aan zaken die weliswaar nuttig en in een breder verband wenselijk zijn, maar die niet direct behoren tot de primaire taken van Invest in Zeeland; de promotie van Zeeland als vestigingsregio en de acquisitie van nieuwe bedrijven. Naar aanleiding daarvan is een nieuwe focus bepaald. Dit houdt in dat Invest in Zeeland meer gaat inzetten op het versterken van de basis van de werkzaamheden. Zoals verbeteren van het CRM-systeem, professionele en actuele proposities en andere instrumenten te realiseren die bij kunnen dragen aan efficiëntere acquisitie.

Voorzichtige groei leadlijst

Voor Invest in Zeeland was 2016 een boeiend jaar. De aantrekkende economie bracht meer dynamiek, al was de groeicurve in Zeeland minder stijl dan in andere regio's. De leadlijst liet een voorzichtige groei zien en van een aantal mooie investeringsprojecten ging de eerste paal in de grond. Er is veel geïnvesteerd in het bereik en de vindbaarheid van de website. Als onderdeel van het Investor Relations programma werden vele bedrijven bezocht met een buitenlandse moeder.

Het cluster was op meerdere (inter)nationale beurzen aanwezig en was in november de gastheer van het internationale netwerk van Invest in Holland tijdens de Masterclass 2016 in Middelburg.
Het team van Invest in Zeeland is medio 2016 uitgebreid met 1 fte. Daarmee kunnen de inspanningen op het gebied van promotie en acquisitie stevig kracht bij worden gezet.

Acquisitie en resultaten

Invest in Zeeland richt zich proactief op bedrijven die passen binnen de sterke Zeeuwse sectoren voor acquisitie: de chemische en procesindustrie, agrofood, logistiek en offshore wind. In dat laatste geval is Invest in Zeeland overigens volgend op de activiteiten van Zeeland Seaports.
Zeeland heeft deze bedrijven het meeste te bieden zoals belangrijke ketenpartners, voldoende (milieu)ruimte om te ondernemen, uitstekende logistieke randvoorwaarden en de mogelijkheid tot het (gedeeld) gebruik van reststromen en utilities.

Proactieve acquisitie

Om de kracht van de sectoren goed zichtbaar te maken heeft Invest in Zeeland de proposities voor de sectoren chemie en agrofood geactualiseerd. Door deze proposities te delen met de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en Nederland Distributieland (NDL) zijn deze ingebed in het nationale aanbod. De komende jaren worden de proposities nog verder uitgewerkt en aangescherpt, zodat de breedte van het aanbod zichtbaar wordt en er met deelproposities gewerkt kan worden.
Invest in Zeeland heeft ook in 2016 deelgenomen aan de nationale acquisitieteams (NAT) agrofood en chemie. Deze teams bestaan uit de diverse regio's die binnen de betreffende sector een sterke positie hebben, en worden voorgezeten door de sectorspecialist van de NFIA. Daar worden nationale (deel)proposities gevormd op basis van regionale input en wordt de aanwezige acquisitiekracht gebundeld.

Hoewel al deze inspanningen een lange termijninvestering zijn, zien we er al wel wat van terug in onze resultaten. Een groot deel van de bedrijven die zich het afgelopen jaar hebben gevestigd in Zeeland of waarmee we in gesprek zijn geweest, zijn afkomstig uit deze sterke sectoren. We verwachten hier in de toekomst nog meer resultaten uit, omdat we als Invest in Zeeland en Zeeland als vestigingsgebied nog beter op de kaart staan bij ons netwerk. Hier moeten uiteindelijk concrete

leads uit voortkomen.

Vanuit Vlaanderen zien we grote interesse voor de nabij gelegen bedrijventerreinen in met name Zeeuws-Vlaanderen. We merken dat we er met meer inspanning nog meer resultaat uit kunnen halen en hebben daarom onverminderd ingezet op acquisitie in België. Deze lijn wordt in 2017 doorgezet.

In 2016 is ook onverminderd ingezet op de acquisitie van bedrijven uit Vlaanderen.

Reactieve acquisitie

Invest in Zeeland biedt ook ondersteuning en advies aan bedrijven die niet binnen de bovengenoemde sectoren te plaatsen zijn. In 2016 zijn bedrijven in elektrisch vervoer, lithium batterijen, medische matrassen en textielverharders (reactief) begeleid bij hun vestiging in Zeeland.

De strategische heroriëntatie heeft wel geleid tot een kritischere blik bij het beoordelen van de potentiële begeleidingstrajecten. Niet alleen wordt strikter vastgehouden aan normatieve criteria zoals een minimum van vijf arbeidsplaatsen, ook wordt extra kritisch gekeken naar de kwaliteit, haalbaarheid en de voor Zeeland toegevoegde waarde van een investeringsproject. Hiermee wordt een optimaal rendement uit de inzet van Invest in Zeeland behaald.

Resultaten 2016

Er zijn in 2016 aansprekende resultaten geboekt. Treffende voorbeelden zijn de vestiging van Kingfish Zeeland, het grootste indoor viskweekbassin van Europa bij Colijnsplaat en de huisvesting van Alternate op Tholen; een Duits e-commercebedrijf met ambitieuze groeiplannen. Kwantitatief werd 2016 niet volledig in lijn met voorgaande jaren afgesloten. Vier reeds bevestigde investeringsprojecten werden om uiteenlopende redenen uitgesteld. Daarnaast bracht geen van de ondersteunde bedrijven een bovengemiddeld groot aantal arbeidsplaatsen met zich mee. Desondanks heeft Invest in Zeeland tien bedrijven kunnen ondersteunen bij hun vestiging in Zeeland. Deze bedrijven brengen gezamenlijk een te verwachten aantal van 138 arbeidsplaatsen (prognose van derde jaar van vestiging) met zich mee.

Investor Relations

Net zoals in het voorafgaande jaar heeft Invest in Zeeland in 2016 deelgenomen aan het Investor Relations (IR) programma van Invest in Holland. In dit programma werken de regionale ontwikkelingsmaatschappijen samen met het NFIA aan strategisch accountmanagement van de regionaal gevestigde bedrijven met een buitenlandse moeder. Invest in Zeeland heeft in 2016 26 bedrijven met een buitenlandse moeder bezocht. Ook in 2017 en 2018 zal aan het programma worden deelgenomen.

Investor Relations programma

Het programma heeft meerdere doelen:

- Het gestructureerd bezoeken en faciliteren van deze bedrijven zorgt ervoor dat mogelijke investeringsprojecten vroeg in beeld komen en dat Invest in Zeeland, al dan niet in samenwerking met de NFIA, die trajecten dan kan ondersteunen. Als er bij een bedrijf plannen zijn de regio te verlaten wordt dit vroegtijdig gesignaleerd en kan er getracht worden invloed uit te oefenen op de besluitvorming.
- Het programma is zeer geschikt om signalen over het regionale en nationale vestigingsklimaat op te vangen. Lokale kwesties als vergunningverlening en handhaving, maar ook nationale zaken als belasting- en milieuwetgeving komen in de gesprekken aan de orde en kunnen op een bestuurlijk niveau worden geagendeerd.

Promotie
Voor een succesvolle acquisitie is een voortdurende promotie van Zeeland als vestigingsregio onontbeerlijk. Zeeland heeft bedrijven veel te bieden, maar dat aanbod moet wel zichtbaar worden gemaakt. Door de (inter)nationale onbekendheid van de provincie, anders dan vanwege het toeristische aanbod, komt Zeeland bij veel investeringsprojecten nog niet op de longlist. Een forse investering in de promotie van de regio is dan ook noodzakelijk.

Website Invest in Zeeland
Een belangrijk kanaal hiervoor is de website www.investinzeeland.com. In 2016 is dankzij technische verbeteringen en de voortdurende actualisatie van de content, de relevantie vergroot. Ook is er een landingspagina ontwikkeld voor de Belgische markt met een Vlaamse look en feel, deze is optimaal ingericht zodat hij goed vindbaar is door de doelgroep.
Om in zoekresultaten beter te scoren is een SEO (Search Engine Optimization) -traject gestart dat door loopt in 2017. De vindbaarheid van de website wordt zo vergroot waardoor het aantal relevante bezoekers stijgt en we nog beter kunnen communiceren met onze doelgroepen.

De cijfers laten duidelijk zien dat diegenen die onze website bezochten meer tijd spendeerden op de website en meer pagina's bezochten. Ook zien we dat het aantal bezoekers dat terugkeert naar de website met 20% is gegroeid ten opzichte van het jaar ervoor, toen we vooral nieuwe bezoekers kregen. De gemiddelde bezoeker spendeerde ruim 2x zo veel tijd op onze website dan hij het jaar daarvoor deed. Daarnaast wordt het contactformulier op de website steeds vaker gebruikt en stijgt het aantal mensen dat zich in heeft geschreven voor onze nieuwsbrief wekelijks.

Website Uwpand.nl
Ook de website www.uwpand.nl is in 2016 volledig vernieuwd. Deze gezamenlijke website van REWIN West-Brabant en Invest in Zeeland geeft inzicht in het aanbod aan bedrijfsonroerendgoed in Zuidwest-Nederland en dient als leadgenerator.

Overige communicatiekanalen
Social media is een belangrijke bron van doorverwijzingen naar de website. Daarom is in 2016 de inzet hierop geïntensiveerd. Met name LinkedIn en Twitter zijn belangrijk, maar ook Facebook draagt hier aan bij. De focus op online heeft ertoe geleid dat er minder geïnvesteerd is in printcampagnes. Voorbeelden van campagnes die nog wel zijn gevoerd zijn een advertorial in het magazine van Brussels Airlines in aanloop naar de vastgoedbeurs MIPIM in Cannes en een publicatie in het blad Havenlocaties, samen met Zeeland Seaports.

Beurzen
Een belangrijk onderdeel van de promotieactiviteiten vormt het bezoek en de deelname aan beurzen. Niet alleen kunnen op die plekken de mogelijkheden van Zeeland goed in beeld worden gebracht, ook zijn dit gelegenheden om het netwerk te ontmoeten en uit te breiden. Invest in Zeeland nam in 2016 deel aan de Fruit Logistica (Berlijn), de Realty (Brussel), de Provada (Amsterdam), de e-Commerce Summit (Barcelona), de IFT (Chicago) en de Contacta (Goes). Verder werden MIPIM (Cannes), de Seafood Expo (Brussel), ExpoReal (München), de Offshore Energy (Amsterdam) en de Transport & Logistiek (Rotterdam) bezocht. Ook werd deelgenomen aan diverse andere netwerkevenementen.

Netwerk
Niet alleen het overgrote deel van de leads komt uit het netwerk, ook werkt het cluster samen met bijvoorbeeld accountantskantoren, makelaars, aannemers, ontwikkelaars en uitzendbureaus.
In Zeeland wordt samengewerkt met collega’s van Impuls, provincie, gemeenten, bedrijven en dienstverleners. Vanzelfsprekend is Zeeland Seaports een belangrijke partner in de promotie van en

acquisitie voor Zeeland. Daarom hebben de commerciële teams van beide organisaties regelmatig overleg.

Invest in Holland netwerk

Regionaal en nationaal wordt vooral afstemming gezocht met collega-ontwikkelingsmaatschappijen en het NFIA. De 28 wereldwijd gevestigde kantoren van de NFIA zijn een belangrijk verlengstuk van Invest in Zeeland. Alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen en de NFIA hebben zich verenigd in 'Invest in Holland'. Dit platform is een bekrachtiging van een reeds bestaande samenwerking die in 2015 vorm heeft gekregen. Invest in Holland is een, in de internationale wereld van 'Investment Promotion', uniek samenwerkingsverband waarin een strategische manier van promoten en acquireren en een professionele kennisopbouw en -uitwisseling wordt gecombineerd met een zorgvuldige inventarisatie van vestigingsklimaatsignalen. De bundeling van krachten stelt elke regio in staat om binnen een nationale propositie haar sterke punten naar voren te brengen en tegelijkertijd te profiteren van de reikwijdte en slagkracht van een groot, internationaal netwerk.

Invest in Holland Masterclass

Invest in Zeeland had de eer om in november gastheer te zijn van de jaarlijkse Masterclass van Invest in Holland. Bij deze gelegenheid kwamen alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen en de mensen van de NFIA, inclusief de in het buitenland gestationaarde Area Directors, samen voor een inhoudelijk programma en om te netwerken. In de twee dagen dat het internationale gezelschap van zo'n 200 personen Zeeland aandeed, heeft Invest in Zeeland een programma verzorgd dat tot uitermate positieve reacties heeft geleid.

3. Innovatiefinanciering

Traditionele financieringsvormen voor jonge en groeiende innovatieve ondernemingen staan onder druk terwijl de behoefte aan financiering voor innovatie en groei juist toenemen. Het Investeringscluster Zeeland speelt hierop in door innovatieve ondernemers een mix aan financieringsinstrumenten te bieden, daar waar banken en andere investeerders nog niet instappen.

Het Investeringscluster Zeeland is een samenwerkingsverband tussen Impuls (InnoGo!), Stichting Kenniswerf Zeeland|DOK41, Stichting ZIGZAG, het Zeeuws Participatiefonds, het Zeeuws InvesteringsFonds aangevuld met de banken, accountants en andere intermediaire partijen in de financieringsketen, onder regie van Impuls. Dit samenwerkingsverband heeft als doel de samenwerking in en de transparantie van de Zeeuwse kapitaalmarkt te vergroten.

Eerstelijnsintake

Looptijd project: 2014-2016
Rol Impuls: Loketfunctie voor innovatie, ondernemerschap -en financieringsvraagstukken
Subsidieverstrekker: Ministerie van Economische Zaken
Regio: Zeeland

Dé loketfunctie voor financiering- en investeringsvraagstukken

Het eerstelijns intakegesprek is bedoeld voor startende en groeiende innovatieve bedrijven in Zeeland. Impuls vervult in dit kader een loketfunctie voor financiering- en investeringsvraagstukken. Afgelopen jaar hebben circa 60 nieuwe (startende) ondernemers gebruik gemaakt van deze ingang om tot financieringspartijen te komen.

Onder de eerste lijn valt het programma Zeeland Financial Matching, maar ook het ondersteunen van het Zeeuwse mkb bij aanvragen voor innovatiesubsidies in de programma's OPZuid, MIT Zuid en CrossRoads vallen hieronder. Per jaar wordt op basis van de financiering van het cluster Innovatiefinanciering bekeken of en hoe de rol van de eerstelijnsfunctie zal worden ingevuld.

Borging en uitbreiding 2017-2020

Het afgelopen jaar is er een ambitieplan 2017-2020 uitgewerkt en afgestemd met stakeholders als het ministerie van Economische Zaken, de Provincie Zeeland en de overige betrokken partners uit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven w.o. de Zeeuwse Rabobanken en Stichting ZIGZAG.

Dat heeft ertoe geleid dat eind 2016 de borging van het cluster met de eerstelijnsfunctie, Zeeland Financial Matching, InnoGo! én Stichting Kenniswerf Zeeland|DOK41 gerealiseerd is. Om invulling te geven aan de ambitie en daarmee uitbreiding van het cluster zijn gesprekken met het ministerie van Economische Zaken nog gaande in 2017.

Resultaten 2016

In 2016 zijn circa 60 nieuwe (startende) ondernemers ,met een financieringsvraagstuk, gesproken. Zij zijn doorverwezen richting relevante partijen voor een vervolgtraject.

Zeeland Financial Matching

Looptijd project: 2013-2016
Betrokken partijen: Impuls in de uitvoering, daarnaast de Zeeuwse mkb-ondernemers en intermediaire partijen als banken, accountants en financiële experts.
Rol Impuls: Impuls verzorgt de uitvoering van de regeling en het projectmanagement
Omvang: ca. € 117.500,- per jaar
Subsidieverstrekkers: Provincie Zeeland, Stichting ZIGZAG en Impuls
Regio: Zeeland

Grotere kans op financiering door advies specialist

Het is bewezen dat ondernemers makkelijker een financiering krijgen, als ze door een onafhankelijke adviseur intensief zijn begeleid. Met een goede weergave van de cijfers en een strategische onderbouwing worden plannen eerder gehonoreerd. Vanwege hoge kosten schakelen veel ondernemers geen financieel specialist in.

Zeeland Financial Matching (Zeeland FM) biedt ondernemers, die hun product, dienst, technologie of bedrijfs- en productieprocessen willen vernieuwen om daarmee hun markt- en concurrentiepositie te verbeteren, de mogelijkheid om met korting een financieel specialist in te schakelen om zo hun kans op financiering te vergroten.

Belangrijke pijler in de financieringsketen

In de afgelopen jaren heeft dit programma, als onderdeel van de eerste lijnfunctie die Impuls binnen het cluster Innovatiefinanciering vervult, zich ontwikkeld tot een belangrijke pijler in de Zeeuwse financieringsketen. Zeeland FM is aanvullend op andere projecten van Impuls en andere initiatieven in Zeeland. Vanuit dit project ontstaan leads voor onder andere initiatieven als Crowdfunding, het Zeeuws Participatie Fonds, het Zeeuws InvesteringsFonds, de Zeeuwse informals, de Zeeuwse banken en uiteraard voor financieel adviseurs.

Resultaten tot 2016

Sinds de start van het programma zijn de volgende resultaten behaald:

- 44 vouchers zijn toegekend.
- Eind 2016 waren 20 aanvragen uitgewerkt en voorgelegd aan financiers;
  Hiervan zijn 18 aanvragen gefinancierd, twee zijn er afgewezen (heeft wel een reorganisatie plaats gevonden).
- Bij twee trajecten is uiteindelijk geen financiering gerealiseerd, maar is de formule/bedrijf verkocht. Drie trajecten zijn op niets uitgelopen.
- Nog 19 cases worden uitgewerkt en voorgelegd aan financiers in 2017.
- Er is voor ruim € 7.000.000 euro gefinancierd.
- Behoud van circa 180 arbeidsplaatsen.
- Circa 50 nieuwe arbeidsplaatsen gerealiseerd.

Borging 2017-2019

Het programma is voor de komende jaren geborgd met dezelfde stakeholders/financiers.

InnoGo!

Looptijd project: 2013-2016
Betrokken partijen: Enerzijds het bedrijfsleven (Unitron, Prior Advies, Rabobank, ABN-AMRO, ImproveXL, ABAB Accountants, DRV accountants, Driekleur verzekeringen en diverse mkb-bedrijven), Stichting ZIGZAG, het Zeeuws Participatiefonds, het Zeeuws InvesteringsFonds en de Kamer van Koophandel. Tevens de kennisinstelling HZ University of Applied Sciences, alsmede diverse overheden.
Rol Impuls: Ontwikkelaar, penvoerder, projectcoördinatie, begeleiding starters, projectadministratie, rapportage naar financiers
Omvang: € 2.400.000,- (2013-2016)
Subsidieverstrekkers: Provincie Zeeland, Impuls, Stichting ZIGZAG en Rabobank
Regio: Zeeland

Voor innovatieve starters

InnoGo! is een krachtig programma voor innovatieve start-ups en mkb in Zeeland. De doelstelling is om een schakel te zijn voor innovatieve, winstgevende ondernemingen die werkgelegenheid creëren in de regio. De toegevoegde waarde vanuit InnoGo! voor de ondernemer is het netwerk, coaching & begeleiding en financiering. Daartoe heeft InnoGo! een fonds van ruim een miljoen euro. Het InnoGo! programma loopt sinds 2009 en geniet inmiddels bekendheid in de regio.

Resultaten 2016

InnoGo! II (2013-2016) heeft 42 deelnemers en er is voor circa 925.000 euro aan leningen uitgezet. Specifiek zijn er in 2016 negen deelnemers toegelaten en vijf leningen verstrekt voor een bedrag van 176.500 euro. Binnen Innogo! II hebben reeds veertien van de 42 deelnemers producten die op de markt zijn gekomen. Eén deelnemer is tot op heden gestopt. De slagingskans zien we positief ontwikkelen door de jaren heen. Verder is er een forse toename van deelnemers die wel in InnoGo! willen, maar geen behoefte hebben aan een lening. Inmiddels vraagt ongeveer 35% van de deelnemers geen lening aan. Daaruit blijkt dat het advies- en begeleiding die InnoGo! biedt en het netwerk een meerwaarde zijn.

Borging 2017-2019

Het programma is voor de komende jaren geborgd met dezelfde stakeholders/financiers.
Er is hiervoor in 2016 een substantiële inzet geleverd. Het programma zou namelijk eind 2016 aflopen. Daarbovenop is de ambitie neergelegd om InnoGo! verder uit te bouwen. Dit omvat op hoofdlijnen een drietal punten:

- Marktsegementen verbreden naar Zeeuwse topsectoren.
- Doelgroep verbreden naar mkb.
- Maximale leenbedrag ophogen naar 100.000 euro.

Inmiddels is bekend dat de Provincie Zeeland de plannen volledig heeft goedgekeurd en InnoGo! II heeft verlengd tot en met 2019. Wel kan deze toekenning jaarlijks worden ontbonden als blijkt dat er onvoldoende financiële middelen zijn. Het fonds wordt de komende jaren substantieel opgehoogd om ook hogere leenbedragen te kunnen verstrekken. Ten slotte is bepaalt dat de leningen die worden terugbetaald in het fonds mogen blijven en niet meer terug gaan richting de Provincie. Dit is een belangrijke ontwikkeling voor de continuïteit van het fonds.

Innovatiesubsidies

Impuls heeft een belangrijke rol in het stimuleren van innovatie binnen het Zeeuwse bedrijfsleven door gebruik te maken van de kansen die de innovatiesubsidies OPZuid, MITZuid en CrossRoads (Interreg) voor het mkb met zich mee brengt.

OPZuid

Looptijd project: 2014-2020
Betrokken partijen: Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, de ontwikkelingsmaatschappijen Impuls, BOM en LIOF en Stimulus.
Rol Impuls: Ondernemers wijzen op de mogelijkheden van de regeling, begeleiding naar ondersteuning bij de aanvraag alsmede het aanscherpen van de aanvragen en businesscase.
Omvang project: Geen openstelling mkb regeling in 2016
Subsidieverstrekkers: EFRO (Europa), Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg
Regio: Zuid-Nederland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg

Versterken samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden

OPZuid (EFRO) is een programma voor de Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg dat er met name op gericht is op het innovatieve mkb en de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden te versterken.

In 2016 was er geen openstelling van de mkb regeling van OPZuid. In 2017 is er een openstelling van 15 mei tot en met 23 juni. In totaal is 8.250.000 euro subsidie beschikbaar. Er wordt opnieuw gewerkt met een tendersysteem, waarbij projecten onderling vergeleken worden op basis van de OPZuid-criteria. Een onafhankelijk deskundigencommissie beoordeelt de aanvragen.

MIT Zuid

Looptijd project: 2016
Betrokken partijen: Ministerie van Economische Zaken, RVO, Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, de ontwikkelingsmaatschappijen Impuls, BOM en LIOF en Stimulus.
Rol Impuls: Ondernemers wijzen op de mogelijkheden van de regeling, begeleiding naar ondersteuning bij de aanvraag alsmede het aanscherpen van de aanvragen en businesscase.
Omvang: € 10.636.000,- (budget 2016)
Subsidieverstrekkers: RVO en Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg
Regio: Zuid-Nederland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg

Stimulering van innovatie in mkb

Mkb-innovatiestimulering topsectoren Zuid-Nederland (MIT Zuid) is een samenwerking tussen het Ministerie van Economische Zaken en de Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Het betreft een gezamenlijk regeling - en uitvoeringspakket om innovatie in het mkb te stimuleren in de topclusters van de RIS 3 en de topsectoren van Economische Zaken. De regeling bestaat uit een drietal instrumenten namelijk innovatieadvies, haalbaarheidsstudies en R&D samenwerkingsprojecten.

Resultaten 2016

Vanuit Zeeland zijn er in 2016 27 haalbaarheidsprojecten (geen Innovatieadvies-projecten) ingediend, waarvan er zeven zijn goedgekeurd. Aan deze projecten is ruim 3 ton subsidie verleend vanuit MIT Zuid. Daarnaast participeren dertien Zeeuwse aanvragers in zeven goedgekeurde R&D samenwerkingsprojecten, waarvoor zij ruim 1.300.000 euro MIT Zuid-subsidie ontvangen.

Dat betekent ruim 1.600.000 euro aan subsidie, dat met factor drie vermenigvuldigd kan worden als het gaat om de eigen financiële inbreng van de ondernemers.
Gedeputeerde Jo-Annes de Bat, van de Provincie Zeeland: “Wat de economie betreft, moet je zorgen dat je het vestigingsklimaat en de infrastructuur op orde hebt. Economische structuurversterking is voor Zeeland nu belangrijker dan ooit, is ook de conclusie van de commissie Balkenende die afgelopen jaar aanbevelingen deed voor de Zeeuwse economie. Investeringen gaan vaak pas echt iets substantieels opleveren als je ze met meerdere partijen kunt doen. MIT Zuid is daar een goed voorbeeld van, want zeker programma’s die gericht zijn op kennisontwikkeling en innovatie kunnen in Zeeland wel een extra duwtje in de rug gebruiken”.

Voorbereidingen 2017 en aansluiting bij Europese subsidieprogramma’s

De voorbereidingen lopen om ook dit jaar de MIT Zuid-regeling open te stellen. Er is bewezen dat deze regeling aansluit bij de innovatie-initiatieven van het mkb. Bovendien is MIT Zuid een goede opstap naar Europese subsidieprogramma’s gericht op innovatie. Deze aansluiting willen de provincies en de ROM’s in 2017 graag verder maken.
De verwachting is dat het MIT Zuid in 2017 in grote lijnen hetzelfde uitziet als in 2016, met als belangrijkste verschil dat het maximale subsidiebedrag voor haalbaarheidsprojecten daalt van 50.000 naar 25.000 euro. Als gevolg van deze wijziging kunnen meer mkb-bedrijven worden bediend.

CrossRoads2

Looptijd project: 2016-2018
Betrokken partijen: REWIN, BOM, LIOF, Stimulus, Innovatiecentrum Limburg en Oost-Vlaanderen, I-cleantech Vlaanderen
Rol Impuls: Ambassadeur en adviseur in de regio Zeeland
Omvang: € 8.000.000,- EFRO; € 2.360.000,- publieke co-financiering; bijdrage voor Impuls bedraagt € 155.000,-
Subsidieverstrekkers: EU, Vlaams gewest, Ministerie van Economische Zaken en provincies
Regio: Vlaanderen en Zuid-Nedeland (Limburg, Brabant en Zeeland)

Grensoverschrijdende samenwerking

Het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden hebben een vervolg van het project CrossRoads opgezet om bedrijven in de grensregio Vlaanderen-Nederland te helpen bij het toepassen van nieuwe technologieën. CrossRoads is een samenwerking tussen Vlaanderen en de Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Het programma bestaat uit haalbaarheidsstudies en innovatieprojecten. De projecten die binnen CrossRoads2 worden gefinancierd hebben betrekking op industrieel onderzoek en/of experimentele ontwikkeling. Een innovatieproject wordt altijd uitgevoerd in een samenwerkingsverband tussen minimaal twee mkb/kmo bedrijven waarvan minimaal één mkb-bedrijf aan Nederlandse en één kmo-bedrijf aan Vlaamse zijde.

Resultaten 2016

Impuls is aanspreekpunt voor de regeling in Zeeland. In 2015 zijn de voorbereidende werkzaamheden opgestart in samenwerking met de andere partners. Begin 2016 is het programma goedgekeurd, waarna het programma verder vorm is gegeven. Na de zomer is de eerste call opengegaan, wat resulteerde in vijf goedgekeurde projecten, waarvan één Zeeuws project. Voor de tweede call begin januari 2017 was de aanwas van projectaanvragen een stuk hoger, er is voor 1.900.000 euro subsidie aangevraagd op een budget van 1.800.000 euro. De goedkeuring voor deze tweede call loopt nog, maar het ziet er naar uit dat een groot aantal projecten wordt gehonoreerd, waaronder diverse Zeeuwse projecten.

Zeeuws ParticipatieFonds

Looptijd project: Doorlopend
Betrokken partijen: Provincie Zeeland, ABN Amro Participaties, De Zeeuwse Verzekeringen en ZLM. Dit zijn tevens de aandeelhouders van het fonds.
Rol Impuls: Uitvoerend bestuurder (namens Provincie Zeeland), fondsmanagement en administratie
Omvang project: Fondsomvang is ongeveer € 1.300.000,- (ultimo 2016)
Subsidieverstrekkers: Het betreft revolverende middelen, ter beschikking gesteld door de aandeelhouders van het fonds
Regio: Zeeland

Risicodragend kapitaal voor groeiende bedrijven

Het Zeeuws ParticipatieFonds (ZPF) investeert risicodragend kapitaal in innovatieve en groeiende mkb-bedrijven met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Resultaten 2016

Er is in 2016 gesproken met ongeveer twintig bedrijven. In 2016 zijn twee bedrijven gefinancierd door het ZPF, resulterend in een totaal financieringsbedrag van 300.000 euro. Eind 2016 was er nog één financieringsaanvraag in behandeling. Indien een bedrijf niet of niet direct in aanmerking komt voor financiering vanuit het ZPF, wordt onderzocht of het bedrijf via het netwerk van Impuls op een andere wijze verder geholpen kan worden.

Stichting Kenniswerf Zeeland|DOK41

Looptijd project: 2015-2020
Betrokken partijen: AMELS, DAMEN, DELTA, de Ondernemer, Edisonpark, Habitat projectontwikkeling, Team Industrial Services, UWV, HZ University of Applied Sciences, Scalda, UCR, RPCZ, ABAB accountants, DRV accountants, Illuxtron, Lumen, Meijling & Sarneel, Multi, OceanWide Expeditions, Humares, l'escaut woonservice, Orionis Walcheren, TWZ, Rabobank Walcheren/ Noord-Beveland, Gemeente Vlissingen, Stichting ZIGZAG, Impuls en Provincie Zeeland
Rol Impuls: Strategisch projectpartner, vertegenwoordiging bestuur en financiële administratie
Omvang: De Stichting heeft een begroting van ca. € 650.000,- in 2016
Subsidieverstrekker: Provincie Zeeland
Regio: Kenniswerf Zeeland heeft als locatie Vlissingen, maar heeft de aantrekkingskracht voor heel Zeeland

Dé plek voor innovatie in Zeeland

Kenniswerf Zeeland is de plek voor innovatie in Zeeland. Samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid staat centraal, waarbij innovatie, ondernemerschap en werkgelegenheid gestimuleerd worden. De Kenniswerf is een innovatieplatform, een uitvoeringsorganisatie en een vestigingslocatie.

De stichting heeft een drietal doelgroepen gedefinieerd om de innovatiekracht van Zeeland te initiëren en te versterken, deze zijn starters (DOK41), mkb-bedrijven (innovator) en studenten (studio).

Ambities realiseren

Voor 2016 was het jaarplan gericht op "Ambities realiseren!" met de volgende doelstellingen:
1) Realiseren van 15 nieuwe starters en bedrijven.

2) Organiseren van 15 netwerk-thema en startersbijeenkomsten en minimaal 40 lunchbijeenkomsten.
3) Huisvesten van 20 starters.
4) Ontwikkelen van 5 innovatieve projecten en koppelen met kennis en onderzoek.

Resultaten 2016

Ruim zes jaar geleden opende DOK41 in de voormalige PZEM energiecentrale. De broedplaats is inmiddels uitgegroeid tot het hart van de Kenniswerf en een belangrijke ontmoetingsplaats voor zakelijk, ondernemend en innovatief Zeeland. In 2016 opende de grootste Seats2Meet locatie van Zeeland.

Link2Innovate gestart

Financiering voor koppeling van technostarters met draagkrachtige bedrijven. Interreg project Link2Innovate helpt via coaching en samenwerking mkb-ers in de grensregio door technostarters te linken aan geïnteresseerde bedrijven of organisaties aan de andere kant van de grens. Zeeuwse technologiebedrijven die een innovatie willen (door)ontwikkelen én grensoverschrijdend willen samenwerken, kunnen terecht bij Link2Innovate. In 2016 is dit project opgestart.

Voorbereiding Startup initiatieven in DOK41 Kickstart programma

Tien ondernemers nemen, alleen of met z'n tweeën, deel aan het Kickstart programma van DOK41. Drie maanden lang krijgen deze ondernemers hulp bij het business model valideren, betalende en terugkerende klanten vinden en een business case opbouwen voor eventueel benodigd startkapitaal.

Kenniswerf Matchtafels

Er zijn diverse Kenniswerf Matchtafels georganiseerd waaronder één met Delta. Tijdens de bijeenkomst werden vijf thema's gepresenteerd in de vorm van pitches. Na deze pitches zijn de deelnemers aangesloten bij één van de thema's voor een verdere verdieping. Per subgroep zijn ideeën verder uitgewerkt. Ook zijn concrete afspraken gemaakt om de thema's verder vorm te geven óf het eigen netwerk in te zetten.

Agri & Food meets Design

In oktober vond tijdens de Dutch Agri Food Week in samenwerking met FoodDelta Zeeland de inspiratiesessie 'Agri Food meets Design' plaats in Vlissingen. Ondernemers in Food en ontwerpers ontmoetten elkaar tijdens deze creatieve sessie.

Zeeuwse Innovatieprijs Emergo 2016

In 2016 heeft de Kenniswerf samen met de HZ University of Applied Sciences en de Kamer van Koophandel de organisatie op zich genomen van de Zeeuwse Innovatieprijs Emergo tijdens de Contacta beurs in Goes.

Resultaten samenwerking

(april 2011- december 2016)

- 446 nieuwe arbeidsplaatsen (direct en indirect)
- 63 starters in DOK41
    - In 2016 zijn er 5 nieuwe starters binnen DOK41 gekomen en 8 bedrijven uitgestroomd
    - Momenteel zitten er 28 bedrijven in de panden en zijn er 35 bedrijven uitgestroomd
    - 85% bezetting
- 33 nieuwe vestigers Kenniswerf terrein
    - In 2016: 6 nieuwe bedrijven
    - o.a. DOC, Sepia Opleidingen en Huza Bouw
- Verplaatsing bedrijven binnen Zeeland naar de Kenniswerf

    - o.a. Multi Engineering, Sauer & Oonk, Impuls en Rabobank
- S2M formule: Ruim 500 keer werden de flexwerkplekken van Seats2Meet (geopend eind juni 2016) geboekt.
- Ruim 10 lopende innovatieve projecten (w.o. Leefpad, samenwerking FoodDelta Zeeland en KIC, Capstone UCR)
- Wekelijks Kenniswerklunch met 60 – 80 personen

Door de toezegging van de Provincie Zeeland, alsmede de andere 29 partners is de financiële borging de komende drie jaar een feit.

Business development

4. Circulaire economie

De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd. Het circulaire systeem kent twee kringlopen van materialen. Een biologische kringloop, waarin reststoffen na gebruik veilig terugvloeien in de natuur. En een technische kringloop, waarvoor product(onderdelen) zo zijn ontworpen en vermarkt dat deze op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt kunnen worden. Hierdoor blijft de economische waarde zoveel mogelijk behouden.

Circulair (ver)bouwen Kinder- en Jeugdkliniek Emergis

Looptijd project: November 2015-maart 2019
Betrokken partijen: Emergis, Provincie Zeeland, Rabobank Nederland en Oosterschelde, RDH Architecten, Innax, Justion Advocaten en Impuls
Rol Impuls: Borgen dat lokale bedrijven een rol gaan vervullen in het bouw- en ontwikkelproces. Continu verkennen van subsidiemogelijkheden.
Omvang: € 4.500.000,-
Subsidie en subsidieverstrekkers: Provincie Zeeland € 100.000,-, Rijkswaterstaat € 50.000,-
Regio/plaats: Zuid-Beveland, Kloetinge

Hergebruik van materialen

Emergis, de psychiatrische instelling in Kloetinge, gaat een Kinder- en Jeugdkliniek bouwen. Deze kliniek wordt deels verbouw, deels nieuwbouw. Het unieke hieraan is dat het gebouw wordt ontworpen op basis van de materialen en producten die uit het te slopen Rijkswaterstaatkantoor in Terneuzen komen. Dit gebouw wordt afgebroken vanwege de komst van de nieuwe zeesluis.

De architect heeft van Emergis de opdracht gekregen om het ontwerp zodanig te maken dat demontage bij einde gebruik maximaal mogelijk moet zijn om materialen opnieuw in te kunnen zetten voor de keten, dan wel terug te geven aan de natuur. De ontwerper gaat op basis van de inventarisatie van het te slopen gebouw, een ontwerp maken voor de Kinder- en Jeugdkliniek.

Lokale partijen

In het gehele traject worden zoveel mogelijk lokale partijen betrokken. Bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van de ‘nieuwe’ gevel, door materialen die beschikbaar komen uit het gebouw van Rijkswaterstaat te combineren met biobased materialen (bv stro/cellulose/kalkhennep of vlas). De ambitie is om niet alleen het nieuwbouwdeel maar ook de bestaande gebouwen, te renoveren en een deel van het aardgas af te sluiten om een optimale CO_2 reductie te realiseren en maximaal in te zetten op hernieuwbare energie, zodat het gebouw een voorbeeld functie is voor het verduurzamen in de zorgsector. De bouw start de tweede helft van 2017, in oktober 2018 vindt de oplevering plaats.

Resultaten 2016

Het circulaire ontwerp van de kliniek heeft concreet vorm gekregen. Er is contact gelegd met Rijkswaterstaat over het te slopen kantoor. De lobby voor politieke en financiële steun voor het inbrengen van het kantoor is succesvol ingezet.

Rol Impuls

Afgelopen jaar heeft Impuls Zeeuwse bedrijven bezocht en voorgesteld aan het ontwikkelteam, die mogelijk een rol in de uitvoering kunnen spelen. Op die manier zijn reeds diverse Zeeuwse partners toegevoegd aan het ontwikkelteam. Daarnaast heeft Impuls actief gewerkt aan het vinden van financiële ondersteuning van dit innovatieve project, onder meer bij de Provincie en landelijke overheden.

Circulair bouwen campings

Looptijd project: Maart 2015-oktober 2018
Betrokken partijen: De Paardekreek , Van de Velde, Lavoir, WTS Architecten, Topcasco, De Jonge Waterbouw, Strandcamping Groede, Danny van Rijt en Elektra21
Rol Impuls: Zeeuwse bedrijven kennis laten maken met circulaire principes. Zoeken naar Zeeuwse bedrijven voor rol in circulaire bouwprojecten. Kennisverspreiding binnen recreatie- en bouwsector en subsidieverkenning.
Omvang: € 1.300.000,-
Subsidie en subsidieverstrekkers: € 50.000,- Provincie Zeeland, € 35.000,- Ministerie van I&M
Plaats: Kortgene, Groede

Nieuw verdienmodel voor uitbreiding accommodatie

Twee Zeeuwse campings (De Paardekreek in Kortgene en Strandcamping Groede) gaan aan de slag met een nieuw verdienmodel voor de uitbreiding van hun accommodatie. In nauwe samenwerking met Impuls, gaan de twee campinghouders met lokale mkb'ers een nieuw verdienmodel ontwikkelen. De campings vormen reeds in de ontwerpfase met lokale bedrijven een bouwteam. Alle toeleveranciers worden betrokken om een dusdanig concept voor een verblijfsaccommodatie te ontwikkelen, dat het na tien jaar een update kan krijgen. Hierbij hoeven geen materialen weggegooid te worden, maar deze krijgen een tweede leven binnen of buiten de camping. Het ontwerp zal dusdanig flexibel zijn, dat het eenvoudig zal zijn om na tien jaar gedateerde onderdelen te vervangen, en waarbij de leverancier het op zich neemt om het materiaal of product een nieuwe bestemming te geven.

Continu vernieuwen op lonende manier

Via deze nieuwe werkwijze, kunnen beide campings inspelen op de snel veranderende behoeftes van de klanten, zonder dat er steeds grootschalige kapitaalvernietiging plaatsvindt. In de toeristische branche is het een opgave om continu te blijven vernieuwen en daarbij renderend te blijven. Door een nieuw verdienmodel te ontwikkelen, gebaseerd op de principes van de circulaire economie, kan deze branche zich gereedmaken voor de toekomst.

Resultaten 2016

- Bouwteam van De Paardekreek is reeds meerdere malen bijeen geweest en er ligt een schetsontwerp.
- Beide campings hebben met (een deel van) hun bouwteam deelgenomen aan de landelijke workshops Circulair Bouwen.
- Er is subsidie beschikbaar gekomen van het ministerie van I&M.
- Meerdere Zeeuwse bedrijven uit de bouw- en installatiebranche hebben kennis gemaakt met het circulair denken en zoeken naar oplossingen die zij kunnen toepassen.

Zeeuws Energieakkoord

Looptijd project: September 2015 tot 31-12-2045, elke 2 jaar evaluatie
Betrokken partijen: Bouwend Zeeland, Delta, Enduris, Hulst, Terneuzen, Sluis, Vlissingen, Middelburg, Veere, Goes, Noord-Beveland, Kapelle, Borsele, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Tholen, HZ University of Applied Sciences, Impuls, Marsaki, Provincie Zeeland, Sociale Innovatie Zeeland, Uneto-VNI, Zeeuws Klimaatfonds, Zeeuwse Milieufederatie, Zeeuwind, vertegenwoordiger Dorpen met innovatieve aanpak en Energieambassadeur Stroomversnelling
Rol Impuls: Trekker/coördinator
Omvang: Nog niet bekend
Subsidie en subsidieverstrekkers: Zeeuwse gemeenten stellen € 35.000,- beschikbaar
Regio: Zeeland

Versneld CO2-neutraal maken van woningen

Meer dan 30 Zeeuwse bedrijven en organisaties hebben begin 2017 hun handtekening gezet onder het Zeeuws Energieakkoord. Daarmee spreken ze af dat zij gezamenlijk gaan werken aan het versneld energie- en CO2-neutraal maken van de Zeeuwse particuliere woningvoorraad. De doelstelling is om de particuliere woningvoorraad in 2045 volledig energieneutraal te hebben. Dit betekent dat er per jaar ruim 4000 Zeeuwse woningen energieneutraal gemaakt moeten worden om dit te behalen. De verwachting is dat het in de beginperiode langzamer zal gaan, maar dat na een aantal jaar een vliegwiel zal ontstaan. De eisen aan nieuwbouw, dat huizen (bijna) energieneutraal gebouwd moeten worden vanaf 2020, zal hieraan ook bijdragen.

Bijzonder is de samenwerking van partijen die van nature niet gewend zijn met elkaar samen te werken.

Resultaten 2016

In 2016 is het Zeeuws Energieakkoord voorbereid, het consortium is definitief samengesteld en er zijn afspraken gemaakt over het ambitieniveau van dit samenwerkingsverband.

Circulair en biobased vouchers

Looptijd project: 2016 - 2018
Betrokken partijen: Impuls, Kamer van Koophandel, Provincie Zeeland en mkb-bedrijven.
Rol Impuls: Indicator en uitvoerder van voucherprogramma
Omvang: € 165.000,-
Subsidieverstrekker: Provincie Zeeland
Regio: Zeeland

Stimulering van biobased en circulaire projecten

De provincie Zeeland heeft in 2016 een aanvraag voor circulaire en biobased vouchers toegekend. Deze vouchers zijn bedoeld om innovatieve mkb-ondernemers te stimuleren om nieuwe circulaire en of biobased producten, diensten, processen of concepten te ontwikkelen. Naast het aanjagen van innovatie is een belangrijk neveneffect het inspireren van ondernemers en hun bekend te maken met circulaire en biobased economie. De regeling is een succes.

Resultaten 2016

De regeling in een succes. Sinds de regeling in oktober van start is gegaan zijn er tot eind 2016 elf aanvragen voor een voucher ontvangen. Daarvan zijn er zeven toegekend, twee afgewezen en één is in behandeling. Van de beschikbare middelen is in 2016 50% toegekend.

Redefinery

Looptijd project: 2016 - 2017
Betrokken partijen: Impuls, BOM, Innovation Garden, Biobased Delta, Rewin en mkb-bedrijven.
Rol Impuls: Proces volgen op afstand
Omvang: PM
Subsidieverstrekker: Valt binnen project Biobased Delta
Regio: Zuidwest Nederland

Realiseren van grootschalige houtraffinage

Redefinery is een initiatief van Biobased Delta met als doel om een grootschalige houtraffinage in Zuidwest Nederland te realiseren. In de raffinaderij worden houtsnippers omgezet naar hun primaire bouwstenen namelijk suikers en lignine. Suikers vormen de grondstoffen voor een scala aan chemicaliën waaronder kunststoffen. Lignine is een grondstof voor onder andere biobrandstoffen. Het gaat hierbij om de introductie van een nieuwe technologie, omdat een raffinaderij van de gewenste schaalgrootte nog nergens is gerealiseerd. Impuls volgt dit proces op afstand.

Sugardelta

Looptijd project: 2016 - 2017
Betrokken partijen: Zie Refefinery
Rol Impuls: Lid stuurgroep
Omvang: € 100.000,-
Subsidieverstrekker: Provincie Brabant
Regio: Zuidwest Nederland

Omzetten bietsuikers in producten met hoge toegevoegde waarde

Ook Sugar Delta is een initiatief van Biobased Delta en heeft als doel om binnen enkele jaren een fabriek in Zuidwest Nederland te realiseren die bietsuikers omzet in producten met een hoge toegevoegde waarde voor de voedings- of chemische industrie. Gedacht wordt aan bedrijven die een vergelijkbare fabriek al op een andere locatie hebben staan en geïnteresseerd zijn zich met een productielocatie in Noordwest Europa te vestigen. Potentiele partijen in binnen en buitenland worden benaderd met een regiopropositie die de uitstekende logistieke infrastructuur, de aanwezigheid van grote suikerproducenten en suikeroverslag in combinatie met de aanwezigheid van een sterke chemische industrie, beklemtoond. Impuls maakt deel uit van de stuurgroep van Sugar Delta.

Innoseaweed Schelphoek / Seaweed Harvest Holland

Looptijd project: 1 januari 2016 – 31 december 2020
Betrokken partijen: Seaweed Harvest Holland, Spennekot, Your Well, Zeeuwse Zeewierhandel en WUR
Rol Impuls: Ondersteuning bij zoektocht naar en werven van subsidie en financiering
Omvang: Ca. € 1.000.000,-
Subsidieverstrekkers: Innogo en Zeeuws Participatie Fonds
Regio/plaats: Schouwen Duiveland, Kerkwerve

Op innovatieve manier zeewieren kweken

De Zeeuwse mkb-bedrijven Spennekot Streekproducten, De Zeeuwse Zeewierhandel en Your Well werken met elkaar samen binnen het samenwerkingsverband Seaweed Harvest Holland (SHH). De ambitie van dit samenwerkingsverband is om op grote schaal met nieuwe innovatieve methodes zeewieren te kweken, te reproduceren, te oogsten, te verwerken en te verhandelen. SHH beoogt wieren te gaan kweken op de locatie Schelphoek in de Oosterschelde. Op termijn wil men op meerdere percelen wieren gaan kweken. SHH gaat gebruik maken van een zelf ontworpen innovatief teeltsysteem, dat fysiek minder zwaar is dan huidige teeltsystemen en ook minder handling behoeft.

De markt voor zeewier groeit wereldwijd met 20% per jaar, terwijl het aanbod van hoge kwaliteit schaars is. Zeewier is een bron van vitaminen, mineralen (meer dan andere groenten)en vitamine B complex incl. B12 (wat in planten zelden voorkomt). Zeewier beschikt verder over antioxidanten, essentiële amino- en vetzuren, een ideale dosis kalium-natrium, calcium en bevat eiwitten en vezels. De toepassingen van zeewier zijn legio (food, medicijnen, cosmetica en zelfs bioplastics). SHH start met afzet van het hoogwaardige kwaliteit wier in de foodmarkt. SHH werkt samen met Wageningen UR, Hogeschool Zeeland, Stichting Zeeschelp en NIOZ voor diverse onderzoeken.

Resultaten 2016

In 2016 heeft SHH het businessplan voltooid en zijn eerste stappen gezet om de productie voor het jaar 2017 op een oppervlakte van 2 hectare in de Oosterschelde op te starten. Impuls heeft in 2016 SHH geholpen in de zoektocht naar en werving van financiële middelen om hun ambities op te kunnen starten. Hiervoor zijn o.a. landelijke subsidiemogelijkheden verkend en de Zeeuwse financieringsinstrumenten Innogo en het Zeeuws Participatie Fonds (ZPF). Eind 2016 is door Innogo een toezegging gedaan. De ZPF-toezegging wordt begin 2017 verwacht.

Biobased Infrastructuur voor Kennis (BIK)

Looptijd project: 2015-2017
Betrokken partijen: Partners zijn Avans/CoEBBE (penvoerder), BAC, Millvision, GCC, CHILL, Rusthoeve, BOM en Rewin. Tevens wordt het mkb hier uitgebreid bij betrokken.
Rol Impuls: Business development
Omvang: € 1.600.000,- (Zeeuws deel € 222.000,-)
Subsidie en subsidieverstrekker: OP-Zuid circa € 531.000,-
Regio: Zuid-Nederland

Onderscheidend open innovatiesysteem

De bestaande infrastructuur aan applicatiecentra in de regio Zuid-Nederland in twee jaar tijd verheffen tot een (inter)nationaal onderscheidend open innnovatiesysteem voor het mkb in de biobased ketens.

Er zijn momenteel zeven applicatiecentra in Zuid-Nederland te weten, Biopolymeer Applicatie Centrum (BAC), Chemelot Innovation and Learning Labs (CHILL), Green Chemistry Campus (GCC), Kleuren Applicatie Centrum (KLAC), Natuurvezel Applicatie Centrum (NAC), Rusthoeve Agrarisch

Innovatie en Kenniscentrum (Biobased Innovations Garden). Deze biobased applicatiecentra zijn in verschillende stadia van ontwikkeling en opereerden tot op heden solo. Middels dit project zullen deze applicatiecentra doorgroeien naar een (inter)nationaal onderscheidend aanbod van kennis en diensten, door professionalisering, afstemming en samenwerking.

Cross-overs naar topclusters

De Rusthoeve is gespecialiseerd in de teelt van gewassen die gebruikt kunnen worden in de biobased economy. De Biobased Innovations Garden Rusthoeve (BIGR), gesitueerd op de Rusthoeve, is een applicatiecentrum voor de teelt en het testen van verschillende soorten biomassa wat een bron kan zijn voor mkb'ers en collega applicatiecentra. Cross-overs worden gelegd naar applicatiecentra in aanpalende topclusters zoals food en chemie. Tegelijkertijd zullen de applicatiecentra tijdens het project meerdere mkb-bedrijven helpen met concrete innovaties en business cases. Hiermee zal de BIGR verder doorontwikkeld worden en zullen er structuurversterkende projecten samen met het mkb ontwikkeld worden.

Daarnaast zijn in de Biobased Delta valorisatie clusters actief rondom specifieke toepassingen (coatings, infra etc.) en applicatiecenters gevestigd waar ondernemers proeven/testen kunnen doen.

Resultaten 2016

Er is een brochure opgesteld over wat de verschillende applicatiecentra te bieden hebben en wat er onderscheidend en complementair is. Er zijn fysieke bijeenkomsten geweest waarbij de verschillende applicatiecentra elkaar hebben bezocht en nader hebben kennisgemaakt. Tevens worden enkele ideeën voor de haalbaarheid van verwaarding van biomassa gezamenlijk door applicatiecentra onderzocht. Deze samenwerking dient te leiden tot vertrouwen, zodat men elkaar kan versterken en de doorverwijsfunctie beter in de praktijk gaat werken.

Biobased Innovation Garden Rusthoeve (BIGR) en Haalbaarheidonderzoek kleinschalige Bioraffinage

Looptijd project: 2016
Betrokken partijen: Rusthoeve en Delphy
Rol Impuls: Business development
Omvang project haalbaarheid kleinschalige bioraffinage: € 100.000,-
Subsidie en subsidieverstrekker haalbaarheid kleinschalige bioraffinage: MIT Zuid € 39.500,- (bijdrage 50% Rijk & 50% Provincie Zeeland)
Plaats: Colijnsplaat, Noord-Beveland

Biobased Innovation Garden Rusthoeve (BIGR)

De Biobased Innovation Garden Rusthoeve (BIGR) vormt het concentratiepunt voor de ontwikkeling van (nieuwe) teelten voor akkerbouw en keten- en productontwikkeling voor de biobased economy.

Resultaten 2016

Het OP-Zuid project is begin 2016 afgerond, echter aangezien partners enthousiast zijn over de bereikte resultaten en het opgebouwde netwerk is er besloten de BIGR (in afgeslankte vorm) te continueren. In 2016 is er door de Rusthoeve en Delphy gewerkt aan de doorontwikkeling van de Biobased Innovation Garden (in samenwerking met kennisinstellingen zoals CoE BBE, KdG Hogeschool (B), WUR en potentiele afnemers).

Hierbij zijn reeds ingezette onderzoektrajecten verder uitgewerkt en met enige regelmaat gedeeld. Daarnaast zijn er nog enkele inspiratiesessies georganiseerd en is er gewerkt aan doorontwikkeling van de biobased ketenprojecten en productontwikkeling richting b.c.. Hieruit zijn verschillende project ideeën gekomen en nader uitgewerkt in projectaanvragen, waaronder het Interregvoorstel Growing a Green Future (GAGF) wat eind 2016 is goedgekeurd en een basis is voor continuering van de BIGR. GAGF heeft als doel om de kennis die voort is gekomen uit andere biobased gerelateerde projecten verder te ontwikkelen door samen met het bedrijfsleven, onderzoeksinstellingen en het onderwijs aan de slag te gaan met de knelpunten die bij de desbetreffende biobased grondstoffen nog spelen.

Long list van onderzoekstrajecten

Parallel wordt er voor de Biobased Innovations Garden gewerkt aan een long list van de verschillende onderzoekstrajecten waarin een overzicht wordt weergegeven om vervolgens prioriteiten te stellen en vervolgstappen te bepalen. Hier dient vervolgens dan ook de uitvoerende werkorganisatie op aangepast te worden.

Haalbaarheidsonderzoek kleinschalige bioraffinage

Kleinschalige of decentrale bioraffinage of het produceren van halffabricaten voor verdere raffinage, is voor de primaire agrarische sector een kansrijke ontwikkeling. Door het (deels) raffineren van land en tuinbouw producten op of rond het erf ontstaan nieuwe interessante ketens en business proposities voor boer en tuinder. Ondanks de grote potentie is veel technologie nog in de R&D fase en/of is de markt onbekend dan wel onvoldoende ontwikkeld. De brug van lab-fase/demo schaal naar het primaire boerenbedrijf is er momenteel nog één te ver, ondanks dat zowel technologie als markt hier behoefte aan hebben. Met dit haalbaarheidsonderzoek is bereikt dat bevestigd is, dit vermoeden was er namelijk al, dat er geen behoefte is aan de ontwikkeling van een fysieke testlocatie of laboratorium.

Het kennis en innovatiecentrum Proefboerderij de Rusthoeve, toplocatie in de Biobased Delta, wil deze brug te kunnen slaan. Dichtbij de boerenpraktijk en de plaats waar al vele jaren innovaties op het gebied van teelt en techniek proefondervindelijk worden getest.

Podium om technieken en biomassabronnen te testen

De huidige boerenpraktijk is niet ingericht op (kleinschalige) bioraffinage. De Rusthoeve zou het podium kunnen bieden aan (mkb) bedrijven en onderzoeksinstellingen om technieken en biomassabronnen te kunnen testen op boerenpraktijkniveau. De Rusthoeve heeft de beschikking over vele soorten biomassa mede door de aanwezigheid van de Biobased Innovation Garden wat het voor mkb/onderzoeksinstellingen mogelijk interessant maakt om technieken (tijdelijk) te vestigen bij de proefboerderij. De Rusthoeve kan ook voor de eigen biomassa stromen bioraffinage toepassen om de waarde van die stromen te doen stijgen.

Haalbaarheidsonderzoek

In de afgelopen periode heeft Proefboerderij Rusthoeve, samen met Delphy BV en Impuls een onderzoek uitgevoerd binnen de MIT regeling naar de haalbaarheid van een testlocatie op Rusthoeve. In dit haalbaarheidsonderzoek is gekeken hoe en of een testomgeving voor kleinschalige

bioraffinage bij de Rusthoeve moet worden ingericht, wat de marktverwachtingen zijn en welke verdienmodellen mogelijk zijn.

Behoefte aan doorontwikkeling bioraffinagetechniek

Voor dit haalbaarheidsonderzoek heeft een literatuuronderzoek plaatsgevonden om te komen tot de juiste selectie van bedrijven met een juiste ontsluitingstechniek. Daarna zijn een aantal bedrijven een of meerdere keren geïnterviewd en bevraagd naar de status van ontwikkeling bioraffinagetechniek en hun behoeften voor doorontwikkeling. Tevens is een groepsbijeenkomst georganiseerd met deze centrale vraag. De conclusie is dat vrijwel alle bedrijven een voorkeur geven aan een eigen locatie of er is reeds een testlocatie of laboratorium wat aan hun behoeften kan voorzien, geïdentificeerd. Derhalve bestaat er weinig draagvlak om te komen tot een centrale testplaats in ZuidWest Nederland voor decentrale bioraffinage. Wel lijkt er behoefte te zijn aan een centrale, (virtuele) plaats waar men elkaar mogelijk kan ontmoeten. Rusthoeve of de Biobased Garden zou daarin een spilfunctie kunnen hebben. Voorts kwamen er uit de contacten en interviews wel twee mogelijkheden voor andere biobased toepassingen welke verder uitgewerkt worden buiten dit onderzoek door Impuls Zeeland. Verschillende projectideeën voor kleinschalige bioraffinage worden in samenwerking met mkb-bedrijven verder uitgewerkt.

Rol Impuls

Impuls Zeeland is betrokken bij ontwikkeling Rusthoeve als toplocatie binnen Biobased Delta en ondersteunt de BIGR bij het proces van business development. Tevens was Impuls partner om het haalbaarheidsonderzoek kleinschalige bioraffinage uit te voeren en voert zij de regie over business development trajecten die hieruit voort zijn gekomen.

De Biobased Delta/ Uitvoeringsbureau Zeeland

De Biobased Delta is een stichting waarin bedrijven, overheden en kennisinstellingen samenwerken om de biobased economy in Zuidwest Nederland te bevorderen. Biobased Delta heeft een business plan gemaakt voor de periode 2014-2018. Impuls ondersteunt samen met de andere ROM's Biobased Delta in de werkgroepen Sugar Delta (omzetten van suikers uit agro(rest) stromen naar chemicaliën) en redefinery. Verder trekt Impuls de Regionale Agenda.

Impuls ondersteunt Biobased Delta bij deze ambities door projectontwikkeling en business development in Zeeland te faciliteren. Impuls neemt deel in een kernteam die de directeur van Biobased Delta ondersteunt. Voor een goede afstemming binnen Zeeland is het Uitvoeringsbureau Biobased Zeeland opgericht. Hier stemmen Zeeland Seaports, Provincie Zeeland, Kamer van Koophandel, Biobased Trainingcentrum, Wageningen UR, Center of Expertise Biobased Economy van de Hogeschool Zeeland en Avans en Impuls plannen en projecten met elkaar af.

5. Smart Delta Resources

Smart Delta Resources (SDR) is een initiatief van elf energie- en grondstof intensieve bedrijven die op zoek zijn naar reductie van hun energie- en grondstoffengebruik via industriële symbiose. Via SDR werken bedrijven uit de chemie, staal, energie en food industrie samen om industriële verbindingen te leggen en uit te werken tot interessante business cases. Het platform is in 2014 opgericht en eind 2015 hebben de betrokken bedrijven zich opnieuw gecommitteerd voor de periode tot eind 2019. SDR kan een belangrijke bijdrage leveren in het totale transitie proces naar een circulaire economie, voor zowel bestaande fossiel gebaseerde industrieën maar tevens voor toekomstige hernieuwbare energie en grondstoffen gebaseerde industrieën.

Smart Delta Resources

Looptijd project: 2014 - 2019
Betrokken partijen: ArcelorMittal Gent, Cargill, Suiker Unie, Dow, ICL-IP, LambWeston-Meijer, SABIC, Trinseo, Yara, Zeeland Refinery, Zeeland Seaports en Provincie Zeeland
Rol Impuls: programmamanagement, project ontwikkeling en projectmanagement van business cases en facilitering van het platform (administratie, secretariaat)
Omvang: € 450.000,- per jaar
Subsidieverstrekkers: Industriële partijen en Provincie Zeeland
Regio: Zuidwestelijke Delta-regio (inclusief West-Brabant en Noord-Vlaanderen)

Resultaten 2016

In maart 2016 kon SDR een eerste groot succes aankondigen in de vorm van een Green Deal voor de waterstofuitwisseling tussen Dow, Yara en ICL-IP. Dit project kreeg daarmee landelijke aandacht en is een schoolvoorbeeld van industriële symbiose. Na de ondertekening is SDR met de partijen verder gegaan met de uitwerking van de gemaakte afspraken en ondanks enkele set-backs ligt het project nu weer op koers voor realisatie medio 2018.

De uitwisseling van CO en waterstofgas tussen Dow en Arcelor Mittal is in 2016 tot een concrete Europese subsidieaanvraag gebracht. Dow , Arcelor Mittal en SDR hebben een internationaal consortium samengebracht en de subsidieaanvraag begeleid die begin 2017 ter beoordeling ligt bij de EU.

Restwarmte en stoomrecompressie

Twee andere projecten zijn in 2016 ook tot een volgende fase gebracht: de restwarmte benutting van LambWeston-Meijer en JWK heeft een green deal subsidieaanvraag ingediend bij de Provincie Zeeland, doel is dit in 2017 te realiseren. Voor het stoomrecompressie project van Dow zijn aanvragen ingediend in de nationale DEI-regeling. Dit voorbeeld vindt inmiddels navolging bij enkele andere SDR leden.

Naast deze projecten worden diverse symbiose kansen uit de analyse uit 2015 door de bedrijven verder opgepakt. SDR heeft hier met name als aanjager gefungeerd. Zo wordt er verder gewerkt aan een zoutuitwisseling en loopt het onderzoek naar het gebruik van zetmeel in de chemie. En, niet ongebruikelijk in projectontwikkeling, verlopen er ook enkele projecten minder vlot door andere prioriteiten bij de betrokken partijen en/of onvoldoende aantrekkelijke business cases.

Landelijke bekendheid

SDR heeft in 2016 veel bekendheid verworven in de provinciale en landelijke omgeving. Door gerichte inspanning op relevante gesprekspartijen is er goede bekendheid over wat SDR doet en wat

de doelstellingen zijn. De public affairs inspanningen zijn gericht op ondersteuning van de business cases. Hoogtepunten in 2016 waren de presentatie van SDR tijdens de Zeeuwse Prinsjesfestival in Den Haag in september en de aandacht voor SDR tijdens de Vlaams-Nederlandse top op 7 november. Momenteel zijn de voorbereidingen voor de inrichting en de start van de SDR website vol in gang gezet. Begin 2017 gaat deze live. Ook is een begin gemaakt met de uitwerking van een industrieel infrastructuurfonds van de Provincie Zeeland, dit is bedoeld om investeringen in symbiose projecten te faciliteren.

Aantrekken nieuwe bedrijven

Helaas heeft Delta Energie, door de ontwikkelingen binnen het bedrijf, eind 2016 aangegeven haar deelname te beëindigen. Inmiddels zijn gesprekken gevoerd met andere grote bedrijven in de Delta regio om hen te interesseren voor deelname in het SDR samenwerkingsverband. Deze gesprekken lijken in de loop van 2017 een positief vervolg te krijgen.

6. Vrijetijdseconomie

Jaarlijks bezoeken ruim tien miljoen toeristen Zeeland. Impuls werkt samen met partners aan een transitie van de vrijetijdssector, met als doel de concurrentiepositie in Zeeland als toeristische bestemming te blijven versterken. Want vrijetijdseconomie is niet alleen van belang voor de toerist, maar ook voor inwoners, denk bijvoorbeeld aan de werkgelegenheid. Bovendien houdt vrijetijdseconomie voorzieningen en dus de leefbaarheid in kleine kernen in stand en is daarmee ook cruciaal voor het vestigingsklimaat. Impuls speelt een cruciale rol als verbinder van partijen en aanjager van innovatie. Een belangrijke stap is het opstarten van een Toeristische Uitvoeringsalliantie, waarmee via een meerjarige aanpak met integrale projecten wordt gewerkt aan innovatie in de sector. Het doel is duidelijk: toeristen moeten Zeeland blijven vinden!

Pilot innovatieve concepten Horeca en Detailhandel

Looptijd project: 2016-2017
Betrokken partijen: VNG, Provincie Zeeland, gemeenten Goes, Middelburg, Schouwen-Duiveland, Terneuzen en Vlissingen en ondernemers
Rol Impuls: Procesbegeleider voor deelnemende gemeenten
Regio/plaats: Gemeenten Goes, Middelburg, Schouwen-Duiveland, Terneuzen en Vlissingen

Meer ruimte voor innovatieve concepten

De vraag van gemeenten om de regelgeving voor detailhandel en horeca aan te passen aan de tijd van vandaag wordt steeds belangrijker. Winkelgebieden, en in Zeeland ook zeker de toeristencentra, hebben behoefte aan regels die meer ruimte geven voor innovatieve concepten. Op deze manier wordt de aantrekkelijkheid van deze gebieden geborgd of vergroot. Een landelijke pilot ingezet door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zal hier mogelijk duidelijkheid over gaan geven. Zeeland is één van de deelnemende gebieden.

Resultaten 2016

In april 2016 is de VNG gestart met een pilot mengvormen horeca en detailhandel. Zeeland heeft onder begeleiding van Impuls de gemeenten Terneuzen, Vlissingen, Goes, Middelburg en Schouwen-Duiveland aangesloten, met in totaal een 70-tal ondernemers. Doel van de pilot is te onderzoeken of schrappen of aanpassen van regelgeving zoals bestemmingsplannen en drank- en horecawet kan leiden tot nieuwe innovatieve bedrijfsconcepten in de horeca en retail.

De pilot heeft veel stof doen opwaaien in het hele land. Impuls ziet duidelijk kansen voor gemeenten en ondernemers. De pilot loopt tot half 2017 en is hopelijk een eerste aanzet tot wijziging van de Drank en Horecawet en andere inzichten van gemeenten ten aanzien van bestemmingsplannen.
De eerste indrukken uit het onderzoek van Berenschot wijzen op een positieve beleving van de consument

Pilot breedband internet buitengebied

Looptijd project: 2016-2017
Betrokken partijen: Provincie en gemeenten
Rol Impuls: Ontwikkelaar en verbinder
Regio: Zeeland

Snel internet voor heel Zeeland

Ongeveer 12.000 adressen, met name in het buitengebied van Zeeland, beschikken niet over toekomstbestendig internet (30 mbit/s). Een groot deel betreft ondernemers waaronder veel recreatiebedrijven, minicampings, agrariërs, ZZP'ers etc. Om optimaal gebruik te kunnen maken van applicaties en beschikbare communicatiemiddelen is toekomstbestendig internet onmisbaar. Dit project biedt zoveel mogelijk ondernemers een kans om zich aan te sluiten op een snelle verbinding. In de gemeenten Noord-Beveland, Sluis en Veere zijn pilots gedraaid, waarmee is aangetoond dat de techniek beschikbaar is.

Resultaten 2016

In 2016 heeft het cluster Vrijetijdseconomie dit onderdeel opgepakt, aangezien veel recreatiebedrijven in het buitengebied verstoken zijn van toekomstbestendig internet. In samenwerking met de Provincie Zeeland is onderzoek gedaan naar de zogeheten 'witte' adressen per gemeenten, en hebben pilots met draadloos-vast internet geleid tot een strategie die in 2016 is gestart en vermoedelijk nog een groot deel van 2017 zal duren. Met een Provinciale subsidie per aan te sluiten adres worden de businesscases voor de marktpartijen een stuk kansrijker. Impuls is in 2016 gestart met het vormen van gebiedscoalities waarin vraagbundeling en deelname van gemeenten aan het subsidietraject door Impuls wordt begeleid. De vooruitzichten zijn hoopvol en zouden kunnen leiden tot algehele ontsluiting van het buitengebied voor snel internet.

Implementatie Duurzaam Toeristennet Zeeland

Looptijd project: 2016-2018
Betrokken partijen: Provincie Zeeland en VVV Zeeland
Rol Impuls: Ontwikkelaar en verbinder van partijen
Regio: Zeeland

Digitale afhandeling vervoerbewijzen

Onderdeel van de uitdaging op het gebied van toeristisch vervoer is digitale afhandeling van vervoersbewijzen voor het vaak kleinschalig vervoer wat niet aangesloten is bij de OV-chipkaart. Daar waar de toerist vaak ook onbekend is met de OV-chipkaart.

Resultaten 2016

Impuls heeft zich samen met de Provincie Zeeland in 2016 gebogen over de kansen en mogelijkheden om te komen tot een digitaal platform waar digitale vervoersbewijzen te verkrijgen zijn. Maar waar ook koppelingen te maken zijn tussen de diverse vervoersvormen en evenementen en deze te boeken zijn met één ticket. Onderzoek heeft ons de wetenschap gebracht dat een en ander mogelijk en kansrijk is. Eind 2016 is een verkenning uitgezet naar wie een dergelijk platform zou kunnen beheren. Op dit moment wordt er onderzocht of VVV in combinatie met serviceproviders een werkbare case kan opleveren. In 2017 wordt bekend of en welke vervolgstappen gezet zullen worden.

Doorontwikkeling, uitrol en borging ZeelandPas (& koppeling vervoer)

Looptijd project: 2016
Betrokken partijen: Gemeenten, ondernemers, VVV Zeeland en Kenniscentrum Kusttoerisme
Rol Impuls: Ontwikkelaar, verbinder van partijen en uitvoerder
Regio: Zeeland

ZeelandPas voor vernieuwd toeristisch kustproduct

Om een vernieuwend Zeeuws toeristisch kustproduct te verwezenlijken is een goede digitale infrastructuur essentieel. Een van de onderdelen hiervan is een digitale toeristenpas. Met deze pas kan de toerist Zeeland ontdekken, besparen en beleven. De pas biedt voordeel op entrees, vervoer en de gast kan acties beleven in de categorieën: actief, culinair, cultuur, wellness en shoppen.
De ZeelandPas is nog steeds in ontwikkeling en het is een blijvende uitdaging om de continuïteit te borgen en de businesscase te laten slagen, mede door de uitrol van de ZeelandPas naar nieuwe regio's te realiseren.

Resultaten 2016

Impuls heeft gezorgd voor realisatie uitbreiding van de dekking van de Zeeland door nieuwe regio's (gemeenten Hulst, Terneuzen en Tholen) aan te sluiten bij de Zeelandpas. Ook heeft Impuls meegedacht in het project Digitale Zeeland Experience, dat via een intelligente ICT toepassing bijdraagt aan bredere toepassingsmogelijkheden van de Zeelandpas. Daarnaast heeft Impuls geadviseerd voor verschillende regio's om vervoer te koppelen aan de Zeelandpas. In 2016 is er wederom een koppeling gemaakt tussen het toeristisch vervoer op Schouwen-Duiveland en West Zeeuws-Vlaanderen en de Zeelandpas. Ook heeft Impuls de Stichting Beleef Zeeuws-Vlaanderen geadviseerd bij het ontwikkelen van een duurzaam vervoersconcept (zonnetrein) langs de West Zeeuws Vlaamse kust. Voor de realisatie van de zonnetrein heeft Impuls een provinciale subsidie begeleid. Daarnaast heeft Impuls in samenwerking met Connexxion bij toeristische ondernemers geïnventariseerd welke behoeften er zijn op het gebied van vervoer. Deze inventarisatie heeft als basis gediend voor de invulling van het toeristennet 2017.

Digitale Zeeland Experience/PROFIT

Looptijd project: 2016-2019
Betrokken partijen: Gemeenten Goes, Schouwen-Duiveland, Veere, ondernemers uit Renesse, Goes en Oostkapelle, Kenniscentrum Kusttoerisme, Provincie Zeeland en EU Partners
Rol Impuls: Ontwikkelaar en uitvoerder
Omvang: € 221.415,-
Subsidieverstrekkers: € 132.849,- Interreg 2 Zeeën, € 31.000,- Provincie Zeeland, € 10.000,- gemeente Goes, € 10.000,- gemeente Veere en € 10.000,- gemeente Schouwen-Duiveland
Regio: Zeeland

Stimuleren van innovatie bij mkb in vrijetijdssector

PROFIT is een Europees project, gericht op het stimuleren van innovatie in het mkb in de vrijetijdseconomie. PROFIT staat voor 'PROfessional Framework for Innovation in Tourism'. In Zeeland nemen HZ University of Applied Sciences (HZ) en Impuls deel aan het project. Het project richt zich op vergroting van de innovatiekracht van het toeristische mkb, in dit geval op basis van lokaal/regionaal DNA. In Zeeland richt zich dit onder meer op de vertaling van LAND IN ZEE! en de gemeentelijke DNA's naar concrete toepassingen voor (toeristische) ondernemers en overheden.

Beter begrijpen van de gast

Mkb-ondernemers in de vrijetijdseconomie willen graag concrete handvatten om te kunnen innoveren. Dit is bruikbare kennis over hun klanten en praktische adviezen die zij direct kunnen

gebruiken om hun bedrijfsvoering te verbeteren. PROFIT gaat over het beter begrijpen van de gast door allerlei data over consumentengedrag bijeen te brengen en te ontsluiten voor de ondernemer. Daarnaast gaat het in PROFIT om het daadwerkelijke innovatieproces in mkb-bedrijven, gebaseerd op de verkregen klantkennis. Dit innovatieproces wordt ondersteund door allerlei concrete innovatietools, zoals coaching, trainingen, workshops etc. Deze activiteiten worden uitgevoerd door Impuls, de HZ heeft hierin een ondersteunende rol, bijvoorbeeld door het inbrengen van de service design methodologie.

Resultaten 2016

De subsidieaanvraag bij Interreg Twee Zeeën is goedgekeurd en per oktober 2016 is het project gestart.

Aanjaagprogramma Innovatie

Looptijd: 2016 – 2018
Rol Impuls: Ontwikkelaar en uitvoerder
Regio: Zeeland

Toeristische ondernemers inspireren om te innoveren

Impuls heeft gewerkt aan een programma met samenhangende activiteiten gericht om toeristische ondernemers te ondersteunen en inspireren om te innoveren. Er wordt een pakket ontwikkeld met verschillende individuele en collectieve activiteiten en instrumenten. De inhoud van dit pakket wordt samen met de sector gedefinieerd, om zo te komen tot activiteiten die aansluiten bij de behoeften van specifieke doelgroepen

Resultaten 2016

Impuls heeft in 2016 samen met Kenniscentrum Kusttoerisme zeven innovatiebijeenkomsten gehouden met ondernemers uit de sectoren campings, mini-campings, hotels, bungalowverhuur, dagattracties, daghoreca en detailhandel. Hierin is gezamenlijk nagedacht over de specifieke innovatie-opgaven per sector. Vanuit deze bijeenkomsten zijn innovatievragen en thema's gedefinieerd voor het aanjaagprogramma. Voor de eerste vijf thema's wordt in 2017 een passende aanpak met activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd.

Actieplan Zeeland als Gezonde Regio (incl. projectaanvraag SAIL)

Looptijd project: 2016-2018
Betrokken partijen: Provincie Zeeland, Kenniscentrum Kusttoerisme, VVV Zeeland, ondernemers uit gezondheid/zorg/ welzijn, sport, voeding en toerisme
Rol Impuls: Ontwikkelaar, aanjager en uitvoerder
Omvang: € 185.083,-
Subsidie en subsidieverstrekker: € 111.049,- Interreg 2 Zeeën, € 40.026,- Provincie Zeeland
Regio: Zeeland

Benodigdheden om Zeeland te ontwikkelen als gezonde regio

Provincie Zeeland, gemeenten, toeristische ondernemers en de zorgsector zien kansen voor Zeeland op het gebied van gezondheid, toerisme, vitaliteit en zorg. De badstatus Domburg en Cadzand-Bad is behaald en op welke wijze kunnen deze twee badplaatsen, maar ook Zeeland als geheel zich verder ontwikkelen als gezonde regio? Daarvoor is in 2015 een provinciaal actieprogramma ontwikkeld. Dit programma gaat over de wijze waarop Zeeland gepositioneerd kan worden als de gezonde regio van Nederland/ Europa. Binnen de 'Healthy Region' komen vrijetijdseconomie, vitaliteit, gezondheidzorg, sport & bewegen en welzijn samen en worden er crossovers opgezet om Zeeland als gezonde regio

te ontwikkelen. Vraag is welke innovatieve producten en diensten zijn er nodig, die passen bij de veranderende behoeften van zowel gasten als bewoners in Zeeland.

Resultaten 2016

Binnen het Actieplan wordt nagedacht over hoe verschillende stakeholders en initiatieven op elkaar kunnen worden afgestemd, zodat er één integrale aanpak ontstaat voor Zeeland.
Voor de gemeente Veere heeft Impuls een Stimuleringsprogramma Gezondheidstoerisme opgesteld om kansen op dit gebied aan te jagen. Vanaf september 2016 voeren Impuls en Kenniscentrum Kusttoerisme in opdracht van gemeente Veere het programma uit en Impuls begeleidt daarbij voorbeeldprojecten. Ook voor de Bevelandse gemeenten heeft Impuls een voorstel gedaan om te komen tot een Stimuleringsprogramma gezondheidstoerisme. Impuls zal dit in 2017 samen met Kenniscentrum Kustoerisme ontwikkelen. Voor het stimuleren van bijpassende producten en diensten is via Interreg VA 2 Zeeën het project SAIL (Stay Active and Independent for Longer) ontwikkeld en goedgekeurd. Dit project richt zich op het stimuleren van actief ouder worden en langer zelfstandig wonen, door het vinden van nieuwe manier die mensen helpen om zelfredzamer en minder afhankelijk van traditionele gezondheids- en sociale zorgvoorzieningen te zijn. In het project worden oplossingen gezocht in het combineren van de toeristische sector en de gezondheidssector. Impuls helpt hierin ondernemers met het toepassen van de opgedane kennis en expertise op het gebied van Healthy Region in concrete producten en diensten. SAIL gaat vanaf januari 2017 van start in de gemeenten Veere en Sluis, waar onder meer de doorontwikkeling van de badstatusplaatsen Domburg en Cadzand-Bad centraal staat. SAIL is een project waarin wordt samengewerkt met partners uit België, Frankrijk, Engeland en Nederland. De Nederlandse partners zijn HZ (Leadpartner), GGD Zeeland, Sport Zeeland en Impuls.

Stimuleringsprogramma gezondheidstoerisme Veere

Looptijd project: 2016 - 2018
Betrokken partijen: Gemeente Veere, ondernemers en Kenniscentrum Kusttoerisme
Rol Impuls: Ontwikkelaar en aanjager
Omvang: € 16.005,- waarvan € 7.275,- voor Impuls
Subsidieverstrekker: Gemeente Veere
Plaats: Gemeente Veere

Voorbeeldprojecten voor gezondheidstoerisme

Gemeente Veere wil kansen stimuleren voor integrale ontwikkeling op het gebied van gezondheidstoerisme. Impuls en Kenniscentrum Kusttoerisme hebben hiervoor een programma ontwikkeld voor de periode 2016-2018 gebaseerd op 3 programmalijnen: 1) kansrijke voorbeeldprojecten 2) onderzoek en verkenningen en 3) faciliterende rol gemeenten.

Resultaten 2016

Impuls heeft samen met Kenniscentrum Kusttoerisme zes voorbeeldprojecten op het gebied van toerisme & gezondheid ondersteund. Ook heeft Impuls een oproep gedaan richting ondernemers om te komen met nieuwe initiatieven. Er is een netwerkbijeenkomst (Santé Veere) georganiseerd in september. Tijdens deze bijeenkomst hebben de zes voorbeeldprojecten een stimuleringsbijdrage ontvangen van de gemeente Veere. In december hebben Impuls en Kenniscentrum Kusttoerisme een evaluatie opgesteld en op basis daarvan is de begeleiding in 2017 voortgezet. In het voorjaar wordt er weer een Santé Veere georganiseerd.

Implementatie businessplan Toeristisch Vervoer: duurzaam toeristennet

Looptijd project: 2016
Betrokken partijen: Provincie Zeeland, gemeenten, ondernemers, VVV Zeeland, Kenniscentrum Kusttoerisme
Rol Impuls: Ontwikkelaar en verbinder van partijen
Regio: Zeeland

Duurzaam toeristisch vervoernetwerk

De implementatie van het businessplan Toeristisch vervoer is de uitvoering van onderdelen uit het business plan Toeristisch Vervoer 2.0 (opgesteld door Impuls, Kenniscentrum Kusttoerisme en VVV Zeeland) waarin de ambitie staat om een duurzaam toeristisch vervoernetwerk te bieden aan bezoekers en inwoners. Vervoer vormt een belangrijk onderdeel van de beleving van Zeeland.

Resultaten 2016

In opdracht van de Provincie is een Uitvoeringsprogramma Toeristische Mobiliteit opgesteld met concrete activiteiten voor 2017 en verder. Voor het onderdeel toeristennet heeft Impuls input geleverd en nauw afgestemd met Connexxion en ondernemers in de regio's Schouwen-Duiveland (in samenwerking met VVV Zeeland), Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen. Impuls is tevens betrokken geweest bij de samenwerking die nu wordt opgezet tussen Provincie, Kenniscentrum Kusttoerisme en de Universiteit van Gent in het kader van datasciences van mobiliteitsstromen. Ook is er ook een traject opgezet om meer beleving toe te voegen aan OV-vervoer. Tot slot heeft er een verkennend gesprek plaatsgevonden voor een (Europees) subsidieproject binnen Europa met de Walcherse, Schouwse en Noord-Bevelandse gemeenten, Impuls en Kenniscentrum Kusttoerisme.

Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA)

Samen met VVV Zeeland en Kenniscentrum Kusttoerisme werkt Impuls sinds 2014 samen in de vorm van een netwerkorganisatie: de Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA). De organisaties werken binnen een meerjarig strategisch uitvoeringsprogramma gezamenlijk aan projecten. Alle organisaties brengen expertise en netwerk in om een bijdrage te leveren aan gezamenlijke doelen en acties. Deze zijn gericht op de toename van toeristische bestedingen en overnachtingen en op het verhogen van de toegevoegde waarde van de toeristische sector. De TUA werkt nauw samen met Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en TOZeeland.

In 2016 zijn de volgende projecten gezamenlijk uitgevoerd:

Werkatelier vitaliteit verblijfsrecreatie Bevelanden & Tholen

Impuls heeft in oktober 2016 samen met Kenniscentrum Kusttoerisme een werkatelier "Vitaliteit verblijfsrecreatie op de Bevelanden & Tholen" georganiseerd voor bestuurders, ambtenaren en ondernemers uit de vijf Bevelandse gemeenten en Tholen. De aanbevelingen uit het werkatelier worden gebruikt voor een vervolgaanpak in 2017.

Advies recreatievisie Kapelle

Op verzoek van de gemeente Kapelle heeft Impuls in samenwerking met Kenniscentrum Kusttoerisme en VVV Zeeland geadviseerd bij het opstellen van de nieuwe recreatievisie Kapelle. Middels stakeholdersbijeenkomsten is input vanuit ondernemers verzameld die is meegenomen bij het opstellen van de recreatievisie.

Kwaliteitsverbetering toiletvoorzieningen Veere/inventarisatie samenwerking ondernemers kustparkeerterreinen

Impuls heeft een inventarisatie uitgevoerd naar samenwerkingsmogelijkheden met ondernemers rondom kustparkeerterreinen binnen de gemeente Veere. Deze inventarisatie maakte deel uit van het project kwaliteitsverbetering toiletvoorzieningen, uitgevoerd door Routebureau/VVV Zeeland.

Overig

Impuls voert het secretariaat voor Toeristisch Ondernemend Zeeland (TOZeeland), participeert in Coördinatiegroep Bevelanden en Platform Economie en Toerisme Noord-Beveland. Daarnaast draagt Impuls bij aan de regiocoördinatoren in Zeeuws-Vlaanderen, Tholen en Borsele en aan de ondernemersmanager in de gemeente Veere. Ook was ze betrokken bij het proces van de totstandkoming van de Zeeuwse Kustvisie en verkenning naar de haalbaarheid van een duinpad tussen Oostkapelle en Vrouwenpolder.

7. Logistiek en Maintenance

De juiste producten, op de juiste tijd, op de juiste plaats, tegen minimale kosten. Dat is logistiek. Door de strategische ligging en goede verbindingen van Zeeland met het Europese achterland, is de logistieke sector van grote waarde. De grote chemische bedrijven, de Agri & Food en de Marine & Offshore sector kunnen niet zonder een goede aan- en afvoer van grondstoffen en producten. De Zeeuwse havens, in omvang de nummer drie van Nederland, zorgen daarnaast voor extra goederenstromen in de regio.

Zeeland Connect

Looptijd project: Doorlopend
Betrokken partijen: Initiatiefnemers: HZ University of Applied Sciences, Impuls, Zeeland Seaports, Provincie Zeeland en Kloosterboer. Overige betrokken bedrijven & organisaties (bij uitvoering van projecten): o.a. BLN-Schuttevaer, Cargill, De Hoop, Dow Benelux, ICL-IP, Heros, Outokumpu, Ovet, Rijkswaterstaat, Supermaritime, Yara en Zeeland Refinery
Rol Impuls: Aanjager, verbinder, penvoerder, facilitator en uitvoering programmamanagement
Omvang: Circa € 75.000,-
Financiering: € 25.000,- overbrugging Provincie Zeeland
Regio/plaats: Zeeland

Bij de oprichting van Zeeland Connect in oktober 2015, zijn een viertal aandachtsgebieden benoemd (zie figuur onder). Op elk van deze vier aandachtsgebieden zijn in 2016 stappen gezet.

fig: 4 aandachtsgebieden van 'Zeeland Connect'

Een overzicht van de belangrijkste activiteiten in 2016 binnen elk van de vier aandachtsgebieden.

Innovatie & business development

- Begin 2016 is een bijdrage geleverd aan de economische agenda van de Provincie Zeeland.
- Netwerk van deelnemende bedrijven uitgebreid. Per eind 2016 zijn een 20-tal bedrijven rechtstreeks betrokken bij de projecten van Zeeland Connect en is het lidmaatschap (strategisch of project partner) met de volgende bedrijven geformaliseerd: De Hoop, Dow Benelux, Heros, ICL-IP, Kloosterboer, Kotra Logistics, Ovet en Yara.

Onderzoek & ontwikkeling

- Diverse onderzoeks- en stageopdrachten door studenten HZ University of Applied Sciences uitgevoerd bij bedrijven of rechtstreeks in opdracht van Zeeland Connect.

Kennis platform

- Lidmaatschap met Topsector Logistiek en NDL afgesloten. Tevens via één van de lopende projecten aansluiting bij het NLIP gerealiseerd. Via genoemde organisaties toegang tot landelijk netwerk en afstemming met andere regio's waar soortgelijke logistieke samenwerkingsverbanden lopen. Zeeland heeft in mei 2016 als eerste regio een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Topsector Logistiek voor het actieprogramma Synchromodaal Transport en is één van de koplopers binnen de landelijke werkgroep.
- In 2016 is meer overleg en overeenstemming geweest met REWIN. We houden onze collega's op het gebied van logistiek en maintenance op de hoogte van ontwikkelingen en waar mogelijk trekken we samen op.
- Diverse subsidie mogelijkheden verkend en structurele bijdrage van Topsector Logistiek voor een 2-tal projecten binnengehaald.
- Diverse themabijeenkomsten en een goed bezocht jaarcongres georganiseerd.

Project management

Binnen de speerpunten van Zeeland Connect (Supply Chain Control, Beter Benutten, Bundeling goederenstromen en Slimme logistieke ketens) zijn in 2016:

- Een 4-tal nieuwe projecten uitgevoerd (Simulatiemodel Havenkeuze, Corridor Management Vaarwegen/ Barge Connect, Bundelen lading/ Versterken Synchromodaal Transportnetwerk en FastXS); een aantal van deze projecten heeft een langere looptijd en loopt door in 2017;
- een 3-tal verkenningen uitgevoerd (Business case inland containerterminal Reimerswaal, mogelijkheden 3D printing en Aviation logistics).
- De geplande verkenningen voor Service logistiek en Food logistiek zijn nog niet concreet van de grond gekomen en worden in 2017 opnieuw bekeken.

Daarnaast is in de laatste maanden van 2016 een begin gemaakt met het versterken van de organisatie van Zeeland Connect en de strategische rol die dit samenwerkingsverband binnen de Zeeuwse regio moet gaan spelen. Zo is een scheiding aangebracht tussen programma & project management en business development, zijn zowel stuur- als projectgroep versterkt met nieuwe leden en is een platform opgezet waar informatie beter en sneller gedeeld kan worden.

Onderstaand de details van de belangrijkste projecten die zijn uitgevoerd.

Corridor Management Vaarwegen/Barge Connect

Looptijd project: 2016
Betrokken partijen: Dow, Zeeland Refinery, Rijkswaterstaat, Zeeland Seaports, BLN-Schuttevaer, HZ University of Applied Sciences, Provincie Zeeland
Rol Impuls: Initiatiefnemer, ontwikkelaar, project uitvoering en financiële administratie
Omvang: € 48.095,-
Financiering: € 20.000,- Provincie Zeeland en € 14.600,- Rijkswaterstaat
Regio: Zeeland

Beter plannen tankbinnenvaart

Aan het begin van het jaar zijn zeven publieke en private partijen bereid gevonden een langdurige

investering (voor vier jaar) te doen in het stap-voor-stap beter plannen en vergroten van de efficiency van de tankbinnenvaart. Voor dit project is bij OP-Zuid een aanvraag gedaan voor de noodzakelijke financiële ondersteuning. Hoewel de aanvraag inhoudelijk werd goedgekeurd is deze uiteindelijk niet gehonoreerd vanwege overschrijving van het beschikbare subsidiebudget.

Resultaten 2016

Door de betrokken partijen is gekozen toch met dit project verder te gaan en is, met ondersteuning van HZ University of Applied Sciences een afstudeer stagiair, een onderzoek naar oorzaken en aanpak van de problematiek in de binnenvaartketen uitgevoerd. Er is een externe en onafhankelijk projectleider aangesteld die met alle partijen consensus heeft bereikt over een werkende weg aanpak. Provincie en Rijkswaterstaat hebben de voortgang van dit project in 2016 mogelijk gemaakt. Voor 2017 zijn inmiddels ook de noodzakelijke financiële middelen gevonden door een bijdrage van zowel de betrokken publieke als private partijen. Speerpunten voor 2017 zijn de implementatie van een protocol rondom opvaarverboden en een onderzoek naar en implementatie van een informatiesysteem voor wacht- en ligplaatsen.

Bundelen lading – versterken synchromodaal transportnetwerk in Zeeland

Looptijd project: 2016 (en doorlopend naar programma voor 2017 – 2020)
Betrokken partijen: Meer dan 30 Zeeuwse verladers
Rol Impuls: Initiatiefnemer, aanjager, facilitator, beheerder database vervoersstromen en ondersteuning realisatie van bundelingsinitiatieven
Omvang: € 120.000,- per jaar
Financiering: € 40.000,- per jaar Topsector Logistiek en € 10.000,- per jaar bijdrage van betrokken verladers
Regio: Zeeland en samenwerking met andere regio's

Stimuleren samenwerking regionale verladers

Dit project, of eigenlijk meer programma, is een combinatie van meerdere activiteiten en initiatieven gericht op het stimuleren van samenwerking tussen regionale verladers en totstandkoming van synchromodale transportoplossingen (verschuiving van wegkilometers naar binnenvaart en spoor). In 2016 zijn vier bijeenkomsten geweest van de Verladerskring Kanaalzone en zijn een aantal nieuwe bundelingsmogelijkheden verkend. Ook is een case, een combinatie via de binnenvaart tussen Cargill en Yara uitgewerkt en door Omroep Zeeland uitgezonden.

Resultaten 2016

De database met in- en uitgaande vervoersstromen is verder uitgebreid en voorzien van een rapportage tool. Inmiddels bevat deze database informatie van meer dan 80 bedrijven.
Zeeland is aangesloten tot het netwerk van de Topsector Logistiek. Diverse mogelijkheden tot samenwerking en bundeling van goederenstromen met andere regio's en verladers buiten Zeeland worden momenteel onderzocht. Ook is eind 2016 door de Topsector een app geïntroduceerd die het matchen van lading op bepaalde bestemmingen eenvoudiger moet maken. Zeeland levert hieraan een belangrijke bijdrage.

Lijndienst naar Afrika

Een ander belangrijk succes in 2016 was de totstandkoming van de samenwerking tussen een aantal verladers uit de uiensector. Doordat meerdere partijen hun exportvolume voortaan via Vlissingen aanbieden is Zeeland Seaports in staat gesteld een lijndienst van CMA-CGM op Afrika aan te trekken en zijn tevens de mogelijkheden voor een shuttle per binnenvaart naar Rotterdam en Antwerpen verruimd. Dit heeft geleid tot een drastische reductie van het aantal kilometers via de weg. Steeds meer verladers sluiten zich aan bij dit initiatief en het volume via Vlissingen groeit nog steeds.

Zeeland Connect heeft als onafhankelijke partij een belangrijke rol gespeeld in het bij elkaar krijgen van deze partijen.

FastXS

Looptijd project: 2016 – 2017
Betrokken partijen: Kloosterboer, Supermaritime, Secure Logistics, Topsector Logistiek/ NLIP, TLN en EVO
Rol Impuls: Initiatiefnemer, ontwikkelaar, project uitvoering en financiële administratie
Omvang: € 184.175,-
Financiering: € 136.925,- Topsector Logistiek/NLIP (Alle out-of-pocket uitgaven zijn gedekt en als veel partijen aansluiten kan de bijdrage van het NLIP oplopen)
Regio: Pilot in Zeeland; daarna landelijke uitrol

Uniform toegangssysteem voor vrachtauto's

FastXS is een landelijke pilot voor de Invoering van een uniform toegangssysteem voor vrachtauto's met een beveiligde kaart die geschikt is voor alle typen lading. Het betreft een doorontwikkeling op de bestaande Cargo Card van Secure Logistics. De eerste terminals gaan in 2017 gebruik maken van deze kaart met nieuwe functionaliteiten voor alle typen lading. Het project wordt financieel ondersteund door de Topsector Logistiek. Verladersorganisatie EVO en vervoerdersorganisatie TLN ondersteunen dit initiatief. Zeeland is hiermee de eerste regio waar een uniforme kaart voor alle typen lading gebruikt gaat worden.

Kansen voor Maintenance

In 2016 is Impuls lid geworden van KI</MPi en maakt deel uit van de klankbordgroep. Daarnaast is medio 2016 het Interreg project Smart Tooling van start gegaan.

Smart Tooling Procesindustrie

Looptijd project: 2016 – 2018
Betrokken partijen: KI</MPi, DOW, BASF, TU Twente, Avans Hogeschool e.v.a.
Rol Impuls: Project management voor twee werkpakketten
Omvang: Totale projectomvang bedraagt > € 3.000.000,-
Financiering: Interreg: 50% cofinanciering
Regio: Dow Terneuzen en BASF Antwerpen

Toepassingsgebieden voor robot- en dronetechnologie

Op basis van een aantal verkenningen van toepassingsgebieden voor robot- en dronetechnologie binnen technisch onderhoud, start in 2016 het Interreg project Smart Tooling. Impuls zal hier de uitvoering van een tweetal werkpakketten voor haar rekening gaan nemen in nauwe samenwerking met Dow, BASF Antwerpen, TU Twente en Avans Hogeschool.

Overige activiteiten vanuit cluster Logistiek & Maintenance

Impuls is via het cluster Logistiek & Maintenance betrokken bij een aantal belangrijke economische dossiers binnen de Provincie Zeeland, die niet specifiek aan de reguliere activiteiten van dit cluster gerelateerd zijn en een breder belang dienen.

Dit betreft:

- Deelname aan werkgroep M.A. de Ruyterkazerne Vlissingen voor wat betreft de betrokkenheid van het regionaal bedrijfsleven bij de bouw en exploitatie van de kazerne. In de laatste maanden van 2016 en eerste van 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van betrokkenheid van het regionaal bedrijfsleven. De conclusies hiervan zijn recent met de projectgroep en aanbestedende dienst gedeeld.
- Wind op Zee/Energy Port Zeeland. Impuls zal binnen drie van de vier werkgroepen vanuit de cluster Logistiek & Maintenance en Invest in Zeeland een bijdrage leveren aan het op de kaart zetten van Zeeland als hub voor offshore wind activiteiten. Impuls zal zich vooral richten op het betrekken van bedrijven bij de propositie voor Operations & Maintenance. De eerste activiteiten zijn in 2016 opgestart. De verschillende werkgroepen gaan begin 2017 van start.

8. Gezondheidseconomie

De zorg is een grote sector binnen Zeeland, veel Zeeuwen zijn hier werkzaam. De sector staat echter onder druk. Niet alleen in Zeeland, maar in heel Nederland is sprake van vergrijzing. De beroepsbevolking neemt af en het aantal ouderen en chronisch zieken groeit. Hierdoor stijgen de kosten van de zorg en verzorging. Zorginstellingen ervaren dan ook een toenemende druk om op de kosten te besparen. Dat kunnen ze onder meer doen door hun processen te optimaliseren en nieuwe en slimme methodes toe te passen bij het leveren van zorg. De zorgsector, maar ook Zeeuwse gemeenten, krijgen hierbij hulp van Impuls. Het cluster gezondheidseconomie brengt kennis en innovatiekansen nationaal en internationaal in kaart en speelt een sleutelrol bij het verbinden van partijen.

Santé Zeeland

Looptijd project: 2013 - heden
Betrokken partijen: Wisselend
Rol Impuls: Facilitator
Subsidieverstrekker: € 29.000,- vanuit boedel stichting IZZ
Regio: Zeeland

Netwerk rond gezondheid en innovatie

Vanuit het in 2014 afgeronde project CURA-B was behoefte aan meer informele informatie. Hiervoor is Santé Zeeland opricht. Santé Zeeland is een netwerk rond gezondheid en innoveren. Het bestaat uit een blog, www.santezeeland.nl, waarop de positieve veranderingskrachten in Zeeland een stem krijgen en ondersteund worden. Daarnaast wordt er elke twee maanden een informele netwerkborrel georganiseerd. Ook in 2016 waren er zes borrels. Bij iedere borrel wordt een spreker uitgenodigd die zowel voor bedrijven als voor zorgaanbieders en gemeenten interessant is.

Resultaten 2016

Naast de bestaande netwerkbijeenkomsten zijn er in 2016 ook een aantal andere bijeenkomsten georganiseerd. Negen netwerkontbijten (samen met gemeente Goes) en een bijeenkomst met gemeente Veere. Zoals altijd gaat het om netwerkbijeenkomsten met inhoud (een of meer sprekers). Bezoekersaantallen variëren van 15 tot 50. Ook is vanuit de bijeenkomsten een kenniskring eHealth van de grond gekomen. Hierin participeren zo'n tien zorg- en onderwijsinstellingen.

De Zeeuwse Huiskamer

Looptijd project: 2014 - heden
Betrokken partijen: Impuls, meestal samenwerking met HZ University of Applied Sciences. Daarnaast: Scalda, Gemeente Goes, Middelburg, Reimerswaal, Sluis. Zorggroep Ter Weel, R&B Wonen, Woongoed Zeeuws-Vlaanderen, dorpsraad 's-Heer Hendrikskinderen, ZLM Verzekeringen, ZB Bibiliotheek en Planbureau van Zeeland.
Rol Impuls: Procesbegeleider, aanjager en uitvoering van het onderzoek.
Omvang: Per deelproject verschillend
Subsidieverstrekkers: Provincie Zeeland voor dementievriendelijk Zeeland. Verder financieren de partners het project zelf.
Regio: Zeeland

Open innovatieruimte

Hoe kunnen mensen zo lang mogelijk thuis blijven wonen? Zorginstellingen, gemeenten, wooncorporaties, bewoners en bedrijven zijn gezamenlijk op zoek gegaan naar antwoorden op deze vraag. De uitdagingen in wonen, zorg en welzijn zijn groot. Partijen worden geconfronteerd met verschuivingen van en kortingen op de financiering. Zij vragen zich af in hoeverre technologische en andere innovaties een antwoord kunnen bieden op deze uitdagingen. De Zeeuwse Huiskamer is een open innovatieruimte waar diverse partijen uit zorg, overheid, onderwijs, bedrijfsleven en Zeeuwen samen ontdekken wat zij kunnen doen om mensen langer thuis te laten wonen.

Resultaten 2016

In 2016 zijn de deelprojecten Rilland en Overleven met Kanker afgerond en is een aantal nieuwe huiskamers geopend:

- Sluis (Breskens)
  Een deelproject in de Noordwesthoek, een wijk die gesaneerd wordt. Het project biedt de gemeente en Woongoed een basis om deze wijk opnieuw vorm te geven en een plan te ontwikkelen voor de toekomst van de zorg in West Zeeuws-Vlaanderen.
- Middelburg (2 huiskamers)
  In Middelburg wordt gewerkt in Nieuw-Middelburg en Dauwendaele, twee wijken met een verschillende dynamiek. De gemeente wil op deze wijze zicht krijgen op de manier waarop het welzijn en zorg met elkaar kan verbinden.
- Levend Lab Rilland (samen met GGD Zeeland)
  Een project waarin met name wordt gefocust op de rol van technologie in de ondersteuning van ouderen.
- Dementievriendelijk Zeeland (samen ZB Planbureau en HZ University of Applied Sciences)
  Basis voor een meerjarig programma rond dementie.

Health Campus Zeeland

Looptijd project: Maart – oktober 2016
Betrokken partijen: Gemeente Goes
Rol Impuls: Verkenner
Omvang: € 50.000,-
Subsidieverstrekker: Gemeente Goes
Regio: Zeeland

Bundelen krachten rond zorg en gezondheid

Gemeente Goes heeft Impuls opdracht gegeven te verkennen wat een Health Campus Zeeland kan zijn. De gemeente heeft de ambitie om krachten rond zorg en gezondheid te bundelen en wil daar als gemeente een rol in spelen om werkgelegenheid te bevorderen. De verkenning moest duidelijk maken welke stappen de gemeente daarin moest zetten.

Resultaten 2016

De verkenning, die in maart begon, bestond uit het voeren van gesprekken met de verschillende stakeholders uit zorg, bedrijfsleven, overheden en onderwijs. Daarnaast zijn diverse netwerkontbijten en inhoudelijke bijeenkomsten georganiseerd. Dit resulteerde in een beschrijving van het speelvelden een aantal aanbevelingen aan de gemeente Goes.

De rapportage is in oktober opgeleverd en binnen het college besproken. De gemeente bezint zich nog op het vervolg.

INCASE

Looptijd project: September 2016 – augustus 2019
Betrokken partijen: Universiteit Gent, KU Leuven, VOKA Oost-Vlaanderen, University of Essex, University of Kent, ISEN, CCT-IC, ICAM, Université de Lille, Impuls en HZ University of Applied Sciences
Rol Impuls: Projectmanager, facilitator
Omvang: € 4.500.000,- (totale project), € 130.691,- (budget Impuls)
Subsidieverstrekkers: INTERREG 2 zeeën (€ 78.415,-), Provincie Zeeland (€ 26.138,-)
Regio: Zeeland

Vergroten wooncomfort

De Slimme Huiskamer. Internettechnologie wordt een steeds groter deel van ons leven. Connected devices kunnen grote voordelen bieden aan de industrie (industrie 4.0) en het wooncomfort vergroten.

Het internationale consortium INCASE, elf partijen uit Vlaanderen, Frankrijk, Engeland en Nederland, richt zich op deze beide terreinen. Impuls participeert samen met HZ University of Applied Sciences en wil in het kader van dit project de mogelijkheden verkennen rond ‘slim wonen’.

Binnen de Zeeuwse Huiskamer, een programma dat zich richt op het langer zelfstandig thuis wonen, ontstaat daarmee ook een slimme huiskamer.

Resultaten 2016

Het project is in september van start gegaan. De eerste bijeenkomsten met bedrijven en Zeeuwse activiteiten vinden plaats in 2017.

9. Toelichting jaarrekening

Impuls is een besloten vennootschap met als aandeelhouders de Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten. Als organisatie is Impuls niet op winst gericht, maar wil financieel wel gezond blijven. De opbrengsten van Impuls bestaan uit een jaarlijkse subsidie van de Provincie Zeeland, bijdragen van aandeelhouders en specifieke projectopbrengsten. Deze projectopbrengsten hebben een incidenteel karakter en beslaan meer dan de helft van de totale opbrengsten van Impuls.

Om economische ontwikkelingen en projecten te kunnen blijven aanjagen is het belangrijk dat deze additionele geldstroom gecontinueerd blijft. De afgelopen drie jaren heeft het Ministerie van Economische Zaken een projectsubsidie van 300.000 euro verstrekt voor de versterking van het innovatieve mkb in Zeeland. Het ministerie heeft toegezegd deze bijdrage vanaf 2017 om te zetten in een structurele bijdrage voor Impuls. Voor Impuls is dit een belangrijke, positieve beslissing geweest, omdat hierbij het beleid voor de langere termijn verder vorm kan worden gegeven.

Over 2016 is er een positief resultaat behaald van 539 euro. Het eigen vermogen van Impuls bedraagt 651.352 euro en het vreemd vermogen 1.523.045 euro. Het vreemd vermogen is voornamelijk kortlopend van aard (94%) en bestaat voor een groot deel uit vooruit ontvangen projectsubsidies.

Voor de komende jaren staat Impuls er financieel gezond voor!

Balans per 31 december 2016

ACTIEF	2016		2015	
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa	70.043		15.361	
Financiële vaste activa	8.852		8.852	
Som der vaste activa		78.895		24.213
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen:				
Handelsdebiteuren	188.694		20.486	
Vorderingen op participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen	444.544		359.926	
Overige vorderingen en overlopende activa	345.269		518.207	
		978.506		898.618
Liquide middelen		1.116.995		1.359.079
Som der vlottende activa		2.095.501		2.257.697
TOTAAL		**2.174.396**		**2.281.910**

PASSIEF	2016		2015	
EIGEN VERMOGEN				
Geplaatst kapitaal	150.000		150.000	
Overige reserves	500.813		308.933	
Onverdeeld resultaat	539		191.880	
		651.352		650.813
VOORZIENINGEN				
Overige voorzieningen		84.046		114.816
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Crediteuren	379.348		214.524	
Belastingen en premies	108.969		54.204	
Overige schulden en overlopende passiva	950.681		1.247.554	
		1.438.999		1.516.281
TOTAAL		**2.174.396**		**2.281.910**

Winst- en verliesrekening 2016

	Begroting 2016	Realisatie 2016	Realisatie 2015
OPBRENGSTEN			
Subsidie Provincie Zeeland	1.097.715	1.097.715	1.076.192
Bijdragen aandeelhouders	449.125	447.730	502.948
Opbrengsten uit projecten	1.790.000	2.035.341	2.152.930
SOM DER BEDRIJFSOPBRENGSTEN	**3.336.840**	**3.580.787**	**3.732.070**
KOSTEN			
Projectkosten	1.795.815	1.922.054	1.924.015
Personeelskosten	1.222.000	1.338.781	1.293.938
Overige bedrijfskosten	312.025	303.107	323.662
Afschrijvingen	12.000	17.958	11.355
SOM DER BEDRIJFSLASTEN	**3.341.840**	**3.581.899**	**3.552.970**
BEDRIJFSRESULTAAT	**-5.000**	**-1.112**	**179.100**
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	5.000	2.466	13.446
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	681	665
	5.000	1.785	12.781
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSVOERI VOOR BELASTINGEN	**-**	**673**	**191.880**
Vennootschapsbelasting	-	134	n.v.t.
RESULTAAT NA BELASTINGEN	**-**	**539**	**191.880**

De balans per 31 december 2016 en de winst- en verliesrekening over 2016 zijn ontleend aan de jaarrekening 2016 van NV Economische Impuls Zeeland. Daarop is door Rijkse Accountants op 21 april 2017 een goedkeurende controleverklaring afgegeven.